

Mesečník za odjemalce Vydrove
tovarne hranil v Prahi VIII.

Letnik IX.

Predplačati se ne more.

1. novembra 1912.

Vydrovka je izborna žitna kava.

Deset zapovedi o Vydrovi žitni kavi.

- I. Vydrova žitna kava je božji dar; je re-dilna, zdrava in nadomesti zrnato (prekmorsko) kavo, dovažano k nam za drag denar.
- II. Iznebi se predsodka, da iz žita ne more biti kava; iz njega je kruh, zakaj bi ne bila tudi kava?
- III. Vzeml $\frac{2}{3}$ Vydrove in $\frac{1}{3}$ zrnate kave ter jo pripravi po navodilu. Zrnato kupuj samo najboljše vrste.
- IV. Otrokom dajaj samo Vydrovo kavo. Radi jo pijejo in ugaja jim.
- V. Vydrovo žitno kavo pokuhaj in ne trpi, da se pripravlja površno.
- VI. S cikorijo ravnaj previdno, ker cikoriija daje le barvo, okus kave pa kvari.
- VII. Ako rabiš Vydrovo žitno kavo, potem si lahko veliko prihraniš in to gotovo dobro porabiš na drug način.
- VIII. Ne pozabi priporočiti Vydrovo žitno kavo. Tudi drugim privošči tako dober zajutrek, kakor ga sam imaš.
- IX. Cena je nizka: 5 kg. za K 4:50 poštnine prosto. „Domači Prijatelj“ mesečno zastoj.
- X. Dobro si zapomni naš naslov in se ne pusti motiti z drugim: Vydrova tovarna hranil, Praga VIII.

Vydrovo žitno kavo znamo le takrat prav ceniti, ako jo prav pripravimo — takrat pač diši in tekne vselej in ob vsaki priliki. V to svrhu ni treba nič drugega kakor nekoliko prizadevnosti ali marljivosti, ki pa je itak potrebna lastnost za vsako gospodinjo. Kadar pa te ni, potem ob takih slučajih izgubljam navadno komaj pri dobljenega odjemalca, ker mu je Vydrovko skuhal kuharica, ki pač Vydrovke kuhati ne zna. Takrat pa se tudi ne čudimo, da je okus pokvarjen. Največja nasprotnica Vydrove kave je cikoriija, ki jo gospodinje in kuharice jako rade uporabljajo, češ, da daje kavi primerno barvo. Za okus kave nima cikoriija niti najmanjšega pomena, nasprotno, cikoriija kvari le okus kave, včasih jo napravlja celo zopno. Zakaj pa ne kuhate kave

samo iz cikoriije? Zakaj pa je nasprotno kava iz čiste Vydrovke vselej dobra in okusna? Zavoljo tega je na tem veliko ležeče, da kuharica, posebno začetnica, k Vydrovi kavi nikdar ne prideva cikoriije. Če pa končno vendarle hoče, naj porabi nekoliko zrn prekmorske kave, to pa le za to, ker zrnata kava po svojem duhu napravlja pijačo nekoliko razburljivo, redilnejša nikoli ni.

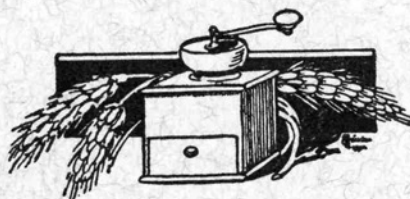
Enako važno je tudi, da obenem poznate Vydrovko prav kuhati. Vydrovka se mora kuhati vselej sama ob sebi in sicer

do dobrega, da se snovi iz nje izvlečejo. Prekuhati pa se tudi ne sme, ker se drugače pokvari ter izgubi svoj prijetni duh. Kadar pa porabljate zraven zrnato kavo, skuhajte po navodilu najpoprej Vydrovko, potem pa šele za nekaj trenutkov primešajte prekmorsko zrnato kavo. Ako pa imate kavostroj, potem dajte v cedilce zrnato kavo ter jo prelijajte ali precejajte s prav skuhanjo Vydrovo kavo.

Zrnate kave pa uporabljajte vselej le nezatno množino. To pa ne zavoljo tega, da se potem nemara v našo korist porabi več Vydrove kave, temveč samo zato, da skuhana pijača ne zadobi škodljivega upliva. K večjemu peti del zrnate kave. Zadostuje tudi manj, kadar pa se pripravlja kava za otroke, naj se jemlje zgolj le Vydrova žitna kava, ta otrokom diši, ta jih redi, nasprotno pa jim zrnata kava škoduje.

Najboljši prijatelj Vydrove žitne kave je dobro mleko. Naj bi ga le vselej dovolj imeli pri hiši! Z dobrim kravjim mlekom pripravite pač tako okusno kavo, da se sline kar cedé po njej. Kaj šele, ako uporabite celo smetano! Potem zares ni treba nikake cikoriije, nikake zrnate kave, kajti Vydrovka sama ob sebi očara vsakega sladkosnedeža.

Naše cenjene gospodinje in sploh slovenske kuharice zavoljo njih koristi prosimo, naj ne zanemarjajo prav pripraviti Vydrovko, naj drugim kuharicam svetujejo, kako je treba ravnati, da se napravi izvrstna Vydrova žitna kava. Iz Vydrove žitne kave napravite lahko izvrstno, prav okusno kavo — toda, površno je ne smete pripravljati!

Naše juhine konzerve.

Prevdarite le: ali vidite to kocko juhine konzerve? Pazite prav: na ognjišču imate lonček z vodo za en okrožnik juhe. Zdaj odprite kocko, njeno vsebino zmešajte z vodo, katero potem počteno premešate ter pustite kakih 5 minut kuhati. To pa je tudi vsa umetnost za napravo izvrstne juhe: grahove, lečne, rezančne, gobove ali lečne. Riževa se mora kuhati delj časa. Zdaj pa le okusite, gotovo da Vam diši in tekne. Konzerve rabite lahko tako po zimi, kakor po leti.

Nikdar ne primerjajte naših konzerv z juhinih kockami, iz katerih se napravlja le čisti buljon, iz naših juhinih konzerv napravite popolnoma gotovo in izvrstno juho. Kadar goveje meso porabite za pečenko, takrat je juha iz naših konzerv naravnost dobrodošla. Jedilni listek postane s tem le bolj zanimiv dokaz kuhinjske umetnosti.

Naše juhine konzerve so zavite v porcijah v papirnatem zavoju ali pa so v škatljicah. Cena in kakovost sta si vselej enaki. Te juhine konzerve so jako izdatne, kajti iz ene konzervirane kocke napravite lahko poln okrožnik dovolj goste in okusne juhe.

Nekoliko priznanj o Vydrovi otroški moki.

Adam Jožef, tesar, Lišna, Bistrica ob žel. ces. Jož., 2./IX. 12: Naš majhni Pepček papa Vašo otroško moko neizmerno rad, za to si je naročujem še 1 kg.

Bárta Jožef, kmet, Žďár, Veselá, p. Rovensko, 16./VIII. 12: Pošljite mi takoj 3 kg Vaše otroške moke, ker je izvrstna. Od zadnje pošiljatve sem je polovico prepustil sosedu, tako da je zdaj tudi meni zmanjkuje.

Blabolil Jar., učitelj, Heralac, 13./IX. 12: Naš Miloš, ki je ravno eno leto star, je bolehal za katarom. Ničesar ni hotel povžiti, zato smo naročili 5 kg Vaše otroške moke. Spočetka se je zdelo, da mu ne gre v slast, a kmalu mu je postala nezogibna potreba, zdaj pa je porabi $\frac{1}{2}$ kg na teden. To pa je tudi njegova najbolj slastna „pupa“, čeravno ima rad tudi druge jedi. Prosim tedaj, da mi po poštnem povzetju pošljete zopet 3 kg otroške moke.

Bohdanecký Miroslav, učitelj, Nevrátice, Obora, 5./IX. 12: Za dopolnitev albuma Vaših majhnih Vydrovčanov pošiljam Vam sliko naše Bjeđuške. Od treh mescev jo prikrmujemo z Vašo

Vlasta Dejmekova.

otroško moko, ki njej izvrstno diši. Vydrovčanka je ostala dozda. Z Vašim žitnim „kafetom“ se tudi rada posladka. Zdaj je $1\frac{1}{4}$ leta stara.

Časta Václav, c. k. davk. oficijal, Horažďovice, 4./IX. 12: Prosim za ponovno poslatev 3 kg otroške moke. S prvim naročilom smo bili popolnoma zadovoljni.

Dejmekova M., učiteljeva soproga, Klouky, 7./IX. 12: Ko obhajamo prvo obletnico rojstva naše Vlaste, usojamo si Vam poslati njeno fotografijo, obenem pa Vas prosimo, da jo uvrstite v album Vydrovčanov. Dekletce prikrmujemo od 4. mesca z Vašo izvrstno otroško moko, od 8. mesca pa je ž njo izključno življena. V petem mescu je imela že dva zobka, v 11. mescu pa je že shodila.

Dolejší Fr., šolski vodja, Provoštov, p. Novosedlice pri Toplicah, 4./IX. 12: Blagovolite nam poslati 3 kg otroške moke. Naša 8-mesečna Jarmilka dolgo ni hotela povžiti nobene moke, odkritosrčno povem, da s početka tudi Vaše ne. A za Vašo se je končno vendarle navadila, zdaj pa drhti veselja, ko samo zagleda lonček z Vydrovko. Opazujemo tudi, da prav dobro prebavlja. Po raznih mučnih poskusih smo zdaj zadovoljni.

Dostálová Dolfa, soproga pisatelja, Luhačovice na Moravskem, 9./IX. 12: Ker Vaša otroška moka, ki ste mi jo poslali na poskušnjo, tako tekne naši hčerki, zato si naročam znovič 5 kg.

Dubezcky Janez, mašinst pri c. k. veleposestvu v Holiči na Ogrskem, 30./VIII. 12: Pošiljam Vam fotografijo našega majhnega Janezka. Fotografiran

Bjeđuška Bohdanecka.

Janez Dubezcky.

Lizika Eggerova.

stara. Dosihmal ni bolehala.

Fifkova Marija, tov. delavka, Praga VIII., 1./IX. 12: Pošiljam Vam fotografijo svojega sinčka Jarovška. Fotografiran je v 7. mesecu in tehta 9 kg. Hranimo ga izključno z Vašo otroško moko, ki mu gre izvrstno v slast.

Fortová M., pooblaščená prodajalka otroške moke v Visočanah, 17./IX. 12, je nam poslala fotografijo Jurčka Toupala, sinčka **F. Toupala**, opekarja na Proseku. Otroka so do 1½ leta prikrmovali z našo otroško moko.

Jarovšek Fifka.

borno v slast. Zdaj je 11 mesecev star, ima 8 zobkov, pri katerih ni bolehal, zdaj pa je tudi že shodil. Ker pa je od 3. tedna svoje starosti hranjen edino-le z Vašo otroško moko, potem je razvidno, da se imamo zahvaliti le Vašemu izvrstnemu izdelku, da je otrok tako zdrav. Fotografiran je v 9. mesecu. Bodite uverjeni, da Vas vsakemu toplo priporočim.

Grim Jožef, skladiščar, Liptó Szt. Miklós, na Ogrskem, 25./VIII. 12: Pošiljam Vam fotografijo naše hčerke Olgice, ki jo hranimo z Vašo otroško moko. Poskusili smo vse druge moke, toda brez uspeha, naposled jo je Vaš izvrstni izdelek spravil na noge in mi smo veseli, ko

je bil, ko je bil star 1 leto in 10 dni. Z Vašo otroško moko ga priživujemo od 7 tednov in nikdar še ni bil bolan. Kakor se vidi, ugaja mu otroška moka, za to jo vsakemu toplo priporočujem.

Eggerova Elizabeta, gostilničarjeva žena, Haslach na Sp. Avstrijskem, 18./IX. 12: Usojam si Vam poslati fotografijo naše Lizike. Fotografirana je v 6. mesecu. Zdaj je 8 mesecev stara ter se že postavlja na noge. Vsem mamamicam toplo priporočujem Vašo izvrstno otroško moko.

Feiklova Vlasta, učiteljjeva soproga v Dětenicah, 16./IX. 12: Pošiljam Vam sliko naše Vlastice, ki jo od njenega rojstva prikrmujemo z Vašo izbrano otroško moko. Fotografirana je bila v 9. mesecu. Zdaj je 1¼ leta

Vlastica Feiklova.

Gantar Rezi, Brušovce 481, Idrinja na Kranjskem, 22./VIII. 12: Pošiljamo Vam sliko našega majhnega Frančka, ki ga že od 2. mesca živimo z Vašo otroško moko. Zdaj je 11 mesecev star in tehta 11 kg, dozdam ni bolehal. Za otroke je Vaša moka neizmerno porabna in zdrava, zato jo vsakemu priporočujemo.

Gregorova Ana, učiteljjeva soproga, Týnec pri Klatovah, 8./IX. 12: Dovoljujem si Vam poslati fotografijo našega majhnega Vydrovčana Henrika. Pozna se, da mu gre Vaša otroška moka iz-

Jurčko Toupal.

vidimo, da je zdaj toli živahna in zdrava. Zdaj je 2 leti stara. Vašo moko je začela papati v 8. mescu in od tistihmal ni nikdar bolehalo, dočim je prej bil pri njej zdravnik jako pogosto. Pr-

srdčno se Vam zahvaljujem ter želim Vašim izdelkom obilo vspeha.

Holý Karol, mašinst, Předslavy-Klatovy, 7./IX. 12: Prej Vaša otroška moka, zdaj pa Vaša žitna kava našemu enoletnemu nedojenčku izbornu diši. Vaga $9\frac{1}{2}$ kg.

Hubálková Božena, stoproga šlaščičarja v Litomyšlu, 1./IX. 12: Pošiljam Vam sliko naše majhne Božice, ki jo malodane od njenega rojstva preživ-

Franček Gantar.

ljamo z Vašo otroško moko. Zdaj je 8 mescev stara ter že pije tudi Vašo žitno kavo, ki ji neizmerno tekne.

Jirásková Marija, kmetica, Zámorsk 27, 26./VIII. 12: Prisdčno Vas zahvaljujem, da ste mi tako hitro postregli z naročenim blagom.

Naši Božici Vaša moka jako ugaja in zdravo spanje, ki smo ga pri njej pogrešali že celi teden, priča o tem, kako ugodno nanjo upliva Vaša otroška moka. Živela! „Vydrova otroška moka!“

Božica Hubálková.

Kratochvíl Jožef,

c. k. poštni vodja, Budjevice 4., 3./X. 12: Pepček Kratochvíl se z veseljem zglašá med Vydrovcane, kajti le Vaši otroški moki se ima zahvaliti, da mu na tem svetu tako dopade. Od dveh mescev je bil ž njo prikrmovan, od $\frac{1}{4}$ leta pa je ž njo popolnoma

življen. Zdaj je 13 mescev star.

Krejčířova Jožefa, Sebrance, Skalice pri Zl. Studni, 4./IX. 12: Dovoljujem si Vam poslati sličico naše majhne Vlastice, ki je od prvega tedna krmljena izključno z Vašo izbornu otroško moko. Ko je bila rojena, je bila toli bolna, da je zdravnik dvomil za njeno življenje. Kadar pa je začela papati Vašo mokico, se je očividno okreplila. Zdaj je zdrava kot ribica, vspeh za to prištevam le Vaši otroški moki. Fotogra-

Henrik Gregor.

Olgica Grimova.

Pepček Kratochvíl. 3

Vlasta Krejčířova.

VIII. 12: Pošljite mi poštno obratno 3 kg. Vaše imenitne otroške moke. Izvrstno uspeva.

Mára Jožef, kmetovalec, Velké Pečice, Milín, 24./VII. 12: Takoj mi pošljite 2 kg. otroške moke, ki jo lahko vsakemu priporočim, kajti naša Maričica, odkar jo zavživa, nič več ne bolega.

Zdenek Tochaci.

firana je bila, ko je bila 8 mesecev in 8 dni stara. Ima 8 zobkov in se že postavlja na nogice. Na sliki se vidi, kako ji moka ugaja, zato jo tudi vsakemu priporočujem. Pošljite mi znovic 3 kg.

Matějková Jar., soproga profesorja, t. č. Loučeň, 26.

Mladková Ljudmila, soproga učiteljeva, Trebič, 30./VIII. 12: Pošiljam Vam oba svoja sinčka, Ivana in Miloša. Oba sta bila življena izključno z Vašo moko, zdaj pa jima ugaja Vaša žitna kava.

Peřina Viktor, drogerija. Pooblašeni prodajalec naše otroške moke v Mistku, 28./VIII. 12, pošilja nam fotografijo **Zdenka Tochaci-ja**, sinčka g. Fr. Tochacija, uradnika v Mistku, ki je prikrmovan edinole z otroško moko in v starosti 13 mesecev je tehtal 13 kg.

Pinc Karol, špecijska in galanterna trgovina, Štěpánovice, 13./IX. 12: Pošiljam fotografijo našega Davorinčka. Fotografiran je v 10. mesecu in dozdej smo ga hranili izključno z Vašo moko.

Sasková Elizabeta, kmetica, Lipník, Vlka, 4./IX. 12: Tudi jaz se drznem poslati Vam sliko našega Venovška, katerega od 4. mesecev živimo izključno le z Vašo otroško moko, ki mu jako prija. Fotografiran je v 1¼ letu. Takrat je že imel 16 zobkov in zraven ni bolehal. Da je toli zdrav, tega je vzrok Vaša imenitna otroška moka. Zategadel se Vam iskreno zahvaljujem.

Ivan in Miloš Mládek.

Davorinček Pinc.

Venovšek Saska.

IVO KOS:

KAJ JE DAL TI SVET?

Danes vrača iz tujine
zopet se nazaj
deva — v cvetju odhitela
več ni ta, sedaj.

Kaj za cvetje tvoje, draga,
tvojih mladih let
dal je tebi, v povračilo
pač obilno — svet?

Cvetje si življenja dala,
polno svetu pest;
on pa dal je tebi, deva,
samo težko vest.

□□

Dr. FR. SOUKUP:

ŽIVLJENJE DELAVCEV V AMERIKI.

Kdor vidi današnji razvitek Zjedinjenih držav, domneva, da so razmere delavca tu, ako ne sijajne, pa vsaj razmerno zadovoljive. Ali to so večina le iluzije!

Gospodarski in kapitalistični napredek Zjedinjenih držav je res naravnost čudovit, ali ta napredek je strašno drago plačan z zdravjem in življenjem stotisoč in milijonov ljudi! Človek delavec mora položiti na oltar tega kapitalizma vse: zadnjo silo, zadnjo moč, zadnjo kapljo krvi.

Po zunanji strani ima sicer delavec v Ameriki več svobode, kakor pri nas. Tam ne poznajo delavskih knjižic, da mnogokrat vas ne vprašajo niti za ime. Dobite samo številko in s to številko delate, dobivate plačo in umirate. Niste več, kakor ljudska številka. Tu ni nobenega odpovednega roka. Lahko vstopite, kadar in kakor se vam zljubi; ampak ravno tako pride ravnatelj zavoda in pravi z največjim mirom: Well, ne potrebujem vas več, — plača za storjeno delo, vi vzamete klobuk in gotova sta! Tudi stik in občenje z gospodarjem je drugačno, kakor pri nas; ni tu tega klečeplazenja in priklanjanja se do črne zemlje. Amerikanski delavec se ne odkriva, ravno tako kakor tudi nihče drugi ne v Ameriki. On občuje s podvzetnikom na videz, kakor enak z enakim; eden prodava svojo delavno silo, drugi jo kupuje. V Ameriki ni te strašne domišljavosti, kakor pri nas, kjer vsak, kdor ima poln žep, misli, da se svet vrti okrog njega. Videl sem v Ameriki milijonarje, ki delajo v tovarni v srajci in telovniku in ga ni za prepoznati od drugih delavcev.

Ali ta navidezna svoboda in enakost je samo na vrhu. Kdor malo bolj globoko pogleda, vidi, da so stvari čisto drugačne. Resnica je, da se na delavno moč človeka v Ameriki

stavijo izvanredne zahteve in da amerikansko delo znači tako grozno napetje vseh telesnih in duševnih sil, da izgleda človek s štiridesetimi leti, kakor invalid. Cel sistem obstoji v poostrenem dogledu na delo posameznika in v popolni izrabi delavne dobe, ki onemogoča vsak najmanjši gubitek časa. Vsak gibljaj, vsaka gesta mora imeti svojo svrhu. Delavec postane avtomat. Niti trenotek miru, niti minute počitka do zadnje sekunde dogovorjene delavne dobe. Kdor najhitrejše dela, zasluži največ denarja in je postavljan drugim delavcem za vzgled. Po takem sistemu se je doseglo v vladnih delavnicah, da se za stvar, ki je stala prej 1536 dolarjev dneve, plača zdaj samo 988 dolarjev in forma, ki so prej potrebovali livači v železarnah za njo 53 minut, narede zdaj v dvajsetih minutah, prej je stala en dolar sedemnajst centov, zdaj pa stoji le 54 centov.

Zato se lahko smelo trdi: Nikjer na svetu niso človeško delo, človeški živci in človeške mišice tako izrabljene, kakor v Zjedinjenih državah. To je naravnost rop in izsesavanje človeške delavne sile. Ko je pred leti kupil amerikanski kapitalist zamorca, moral je dati zanj gotovo svoto, moral ga je hraniti in čuvati ga — zamorec je bil investicija in če je suženj poginil, je bil kapital izgubljen! Današnji moderni delavec ni sicer v pravem pomenu besede suženj — on ima svobodo, prodati svojo delavno silo pod vsako ceno ali pa umreti od glada — ampak njegovo resnično stanje je hujše od prejšnjega suženjstva. Njegovo zdravje, moč, življenje se ne morajo dandanes čuvati in če pogine, ima kapitalist takoj deset novih in mlajših, močnejših in hitrejših. Otrok ubogih se rodi vsak dan, kakor peska ob morju in iz vseh kotov sveta nosijo jih parobrodi dan na dan čez ocean na zelene bregove novega sveta . . .

Tako izgleda druga stran Amerike! Te Amerike, kjer nima človeško življenje nobene cene in kjer v teh neizmernih tovarnah ni skoro nobenih varnostnih uredb! Naravnost groza vas obhaja, ko stopate skozi te velikanske zavode Zjedinjenih držav in povsod poleg vas, pod vami in nad vami ropotajo stroji, grme turbine, tulijo motorji, letajo verige in pasovi in se odpirajo goreče peči — vse nepokrito, nezavarovano, pri najmanjšem neopreznem koraku vam stroj zdrobi ude. Kaj se da misliti kaj strašnejšega, kakor to, da se stotisoči in milijoni možkih in ženskih v amerikanskih tovarnah tako večno opotekajo med življenjem in smrtjo in hodijo na delo, kakor živina v klavnico.

Ko sem čital „Džungle“ od znamenitega amerikanskega pisatelja Sinclaira, v katerem riše razmere v čikaških klavnicah in ko sem čital tam n. pr. kako se izgubijo ljudje v klavnicah, kako se človek spodtakne, pade v ogromen kotel kuhajočega se mesa in izgine notri ter ga pošiljajo drugi dan po svetu v — salamah — sem mislil, da je to nekaj popolnoma neverjetnega, nemogočega — ampak v Ameriki sem spoznal, da je vsa ta pošastna groza, ki pretresa človeku dušo in srce, le fotografija nage, prestrašne resnice!

Videl sem v Milwaukee stroje, bljuvajoče iz sebe take množine steklenic piva, da delavci, ki jih obslugujejo, ne smejo niti mežikniti, niti en sam trenotek privzdigniti oči, če nočejo težko poškodovati vso produkcijo. Bil sem v steklarnah v Ohiju, kjer delavci z mrzlično in strašno brzino sprejemajo in oddajajo tisoče in desetisoče steklenic, ki jih mečejo divjajoči in sikajoči stroji iz sebe. Obiskal sem v Detroitu tovarne za avtomobile, kjer so vsa okna iz mlečnega, neprozornega stekla, da ne bi videl delavec niti neba, niti oblaka in se ne bi zamudil in obrnil le za sekundo od svojega stroja. Nikjer si tu ne sme delavec cel dan prižgati cigarete, nikjer med delom ne sme popiti požirek vode ali piva; stroji letijo brez prestanka, brez oddiha in samo en sam trenotek nepazljivosti povzroči ogromno škodo ali pa celo uniči delavcem življenje. Čas je denar, ta princip se zastopa tu do skrajne skrajnosti! V tovarni se malo brigajo za vas. Dobite delo in listek, kjer je natančno naznačeno, kdaj ste začeli delo in kjer se zopet zapiše, kdaj ste delo zgotovili; gorje, če v gotovi dobi ne zvršiš toliko, kolikor naredo poleg tebe najspretnejši delavci: drugi dan vam naznanijo, da takega človeka ne potrebujejo in gotovi ste! — Razgovarjal sem se tu z delavci — s peki, ključavničarji, mizarji in drugimi izučeni rokodelci, ki so morali začeti kaj drugega, ker niso bili v stanu delati tako hitro in spretno, kakor se v Ameriki zahteva ter bi bili pri svojem nekdanjem poslu zaradi prenapetja vseh sil prehitro omagali in oslabei.

Bili smo v livarnah v Omahi na bregovih reke Missouri. Velikanski zavod z najvišjim dimnikom Amerike. Severne države mečejo sem svoje rude: zlato, srebro, svinec, antimon. Svinčenih opek je cele nasipe, srebra na kupe. Zlata se izdelata tu vsak dan tri opeke, vsaka tako težka, da smo jo komaj privzdignili. In pri vsem tem neizmernem bogastvu niso vse te tovarne nič drugega, kakor ena sama morilna past. Iz ogromnih razbeljenih pečij se izliva žareča tekoča kovina v pripravljene vozičke in če je v takem kotlu na vozičku ena sama kapljica vode, nastane takoj v hipu strašna eksplozija in vsi okolostoječi zgorijo s plamenom, kakor žive baklje Neronove... Izcrpljevanje kovine je tako popolno, da se tudi dim iz dimnjakov lovi v posebne ogromne vreče in vsak mesec se izsiplje iz teh vreč neka bela tvarina, ki ima v sebi precejšen odstotek zlata in srebra. Ta tvarina je tako zelo napojena z arsenikom, da vsak delavec pri tem poslu prej ali slej vsled zastrupljenja pogine. Takrat, ko smo bili mi v Omahi, je neki delavec slučajno nekoliko globokejšo pripognil z glavo v vrečo in do večera je umrl od zastrupljenja z arsenikom. Kdor sprejme tu delo in sicer delo za beraško plačo od enega ali poldruga doljarja, vé, da je zaznamenan za smrt. Mnogo slovanskih delavcev dela tam. Obsojeni so in nihče ne ve ne ure ne dneva, kdaj ga bo doletelo. Doma so morda nekdanj peli: „Težko me je moja mati gor zredila“ — ali ta mati ni mislila, da jih vzgaja za amerikske

ubijalnice in da ne bo ostalo od njih morda še malo pepela ne. — Bili smo med našimi premogokopi v Ohiji in Pensilvaniji. Koliko je tam naših dragih in dobrih fantov! In koliko jih tam pobijejo! Premog se kopa, a nikjer nobenih varnostnih naprav; štola se sesuje in zemlja stlači vse, kar je bilo tam živega. In to gre neprenehoma mesec za mescem. Takega reveža, ki ga je pogoltnilo dno, niti izkopajo ne, naj trohni tam, kjer je izginil, zaradi par „kosov“, zaradi par „številka“ ne sme zastajati delo. In če nekterega tudi potegnejo ven, mnogo komedij se s takim mrličem ne dela: v vrečo ž njim in na voz k drugim, pa v grob. V pisarni premogokopa se „številka“ zbriše in tam onkraj oceana zastoj jokajo žena in otroci za očetom, ki je šel iskat srečo in je izginil v tujini, kakor kaplja v morju.

Nikoli nikdar ne pozabim na Pitsburške železarne, krajevno železnega trusta. To niso tovarne, to so cela tovarniška mesta. Prvi pogled že vas spominja na slike iz Danteovega pekla. Dve, tri, štiri ure hoda se vrsti ena tovarna poleg druge na obeh straneh črne, umazane reke in iz brezštevilnih kolon dimnjakov se valijo črni oblaki dima, zakrivajo nebo in zatemnujejo solnce. A v noči se rdeči obzorje od krvavih odsevov ogromnih, peklenko žarečih pečij. Osemnajst tisoč sužnjev belega, črnega in žoltega plemena ožvljuje ta pekel in služi milijone gospodarju Carnegiju, enemu od gospodov tega sveta. V tem pošastnem, groznem podzemlju ameriškega kapitalizma, kjer svoj živ dan ne ugledate solnca, kjer neizmerne peči večno mečejo iz sebe razpaljene deske jekla, kjer vse grmi, ječi, kjer se zrak trese od divje buke strojev, od večnih eksplozij vode in žareče, tekoče kovine, — v tem zraku, nasičenem s težkim prahom in strupenimi sopari, v peklenki vročini, ki izsušuje kri in možganje, v sikanju, topotu, cvilenju in rjoenju, kjer se uduši človeška beseda že v ustih, v teh strašnih, neizmernih prostorih, proti katerim je najstrašnejša ječa nebeški raj in kjer pri vsakem koraku zijajo na vas vse pošasti smrti — tukaj dela tisoč in tisoč ljudi po dvanajst ur na dan od zore, ko solnce vzhaja, do večera, ko solnce zahaja, dvanajst strašnih ur, mesec za mesecem in leto za letom! Kdo si more predstaviti, kakšno je tako življenje, ki sploh niti ni življenje, kaj to pomeni, kako se to prenaša, kako se to trpi?

Šli smo od ene skupine delavcev do druge, ampak starega delavca nismo ugledali tu. Vsi prezgodaj umirajo in padajo pred časom v grob. V štiridesetih letih je tu človek izsesan do kosti, živ mrlič in na njegovo mesto stopa druga generacija. Vse je v meni kipelo, ko sem videl to strašno uničevanje človeških življenj, to grozno, ogromno ubijanje in roka se mi je stiskala v pest proti tej pravici, ki daje enemu za strašno delo celega življenja samo smrt, a drugemu za lenost življenja razkošje milijonov. Jaz se tem ameriškim ljudem popolnoma nič ne čudim, da jim pri štrajkih zavre kri, da jim strašna groza njihovega življenja stopi v glavo in da tvegajo potem vse, da se pobija in

mori, kakor v vojski in da se stotine ranjenih valja v svoji lastni krvi po ulicah.

Despotizem železnega trusta je hujši, kakor ruski. V tovarnah so delali delavci tako dolgo, da so obnemogli popadali. Če je poginil kak nesrečnež, pustili so ga do večera ležati v „bikovi ogradi“, odprtem prostoru, kamor nosijo mrtve in ranjene. Njegovi prijatelji ne smejo pustiti delo, da bi ga odpeljali v njegovo stanovanje, — če to store, morajo v pisarno, „vzeti si čas“: bili so takoj odpuščeni. V enem zavodu je umiral vsak dan po en delavec. Kadar se je kateri ponesrečil, jih je že deset drugih čakalo pri vratih na njegovo mesto. Železni trust ni izgubil ničesar . . . Niti za ime ponesrečenca se nihče ne briga. Človeško življenje ima tu manjšo ceno, kakor en žebelj. Žebelj stoji denar.

Prof. Nearing je zračunal, da se v Zjedinjenih državah vsako leto pol milijona ljudij ubije ali rani ali da se v Ameriki vsako minuto en človek ponesreči . . . V kateri vojski sveta se je v enem letu pomorilo več ljudij? Vzemite n. pr. rudokope! V Ameriki ne mine dan, niti ura, da se v nekaterem rudokopu ne pogubi življenje kakšnega rudokopa. To je nekaj tako navadnega, da se javnost le v slučajih, kadar gre število ponesrečenih v stotine, malo zgane. V zadnjem desetletju je bilo v Ameriki trideset tisoč rudokopov ubito, petinsedemdesettisoč pohabljeno, enajst-tisoč vdov in trideset tisoč otrok je izgubilo hranitelja. Nikjer na celem svetu dobava premoga ne zahteva toliko žrtev, kakor v Severni Ameriki. — Amerikanske železnice, ki so vse v rokah privatnih družb, niso nič drugega, kakor ogromne klavnice človeških bitij. To je slika groze in pogube, kakoršne je bila Evropa priča samo v dobah napoleonskih vojsk.

Nekdo bi mislil, da je z ozirom na velikanski riziko dela, kakoršnemu je delavec v Ameriki izpostavljen, tudi njegov zaslužek neprimerno višji, kakor v Evropi. Ali tudi v tem ni Amerika noben eldorado. Kdor hoče kaj imeti, mora si to težko zaslužiti in ako več zasluži, tudi prej umira.

To je prekletstvo Amerike! Ako so večji zaslužki, je tam tudi težje delo in hitrejša smrt! In tudi zaslužek čim dlje tem bolj pada. Profesor pensilvanske univerze Scott Nearing je dokazal v svoji zadnji knjigi, da polovica vsega delavstva v Zjedinjenih državah zasluži največ 500 dolarjev na leto in komaj deset odstotkov industrijalnega delavstva zasluži čez tisoč dolarjev na leto. Kjer so zaposleni samo možki, dosega poprečna dnina 700—800 dolarjev na leto, kjer je zaposleno mnogo žensk, samo 400 dolarjev. V najbogatejši državi New-Yorkski ne zasluži ena cela petina delavk niti 200 dolarjev na leto.

A k temu je treba prevdariti, da velja ameriški dolar pri nas res za 5 kron, ampak v Ameriki ne izda več, kakor naš goldinar. Razun tega je izkoriščan delavec še na sto drugih načinov. V Pensilvaniji morajo rudarji kupovati vse svoje potrebščine od rudokopnih družb, ako nočejo biti takoj odpuščeni in tudi stanovati morajo v njihovih stavbah, a plačajo vse seveda

za 20 odstotkov dražje. — Tako je v času, kadar imajo dovolj dela in zaslužka. Ali kaj takrat, ko so brez strehe in kruha? In to je v Ameriki vsak drug dan! Nikjer na svetu niso delavci tolikrat in toliko brez dela, kakor ravno v Zjedinjenih državah! Velikanske tovarne izdelujejo s tako blazno hitrostjo, da kmalu napolnijo tržišče in so primorane produciranje omejiti ali ž njim sploh prenehati. Družba prodaja gotovo blago, delavci pa hodijo obupani po ulicah brez dela in kruha. Prihranki, nastradani v boljših časih, se kmalu porabijo, potem pa vas čakajo strašni časi. Nič ni bolj groznega, kakor ameriški delavec brez dela. V Filadelfiji so pred tremi leti zaradi volitve prezidenta in gospodarske nesigurnosti zaprli tovarno na lokomotive. Trajalo je to pol leta in ves ta čas je bilo dvajset tisoč ljudi brez dela. Kar so si prištedili v štirih letih, so to opet potrošili in potem je nastalo stradanje, da si ga nihče ne more predstaviti hujšega. Mnogo jih je skočilo v vodo ali pa so se drugače končali!

Morda je na farmah boljše? Res tam se človek vsaj naje, ampak tudi tam ni noben raj. Življenje na farmi na samotni, v zapuščenosti, daleč od sveta in drugih ljudi, ni nič drugega, kakor življenje v puščavi. V mesto je daleč, družbe nobene in poleg tega mora biti delavec vedno pripravljen, posebno po žetvi, da ga postavijo pred prag, pa pojdi s trebuhom za kruhom ...

Ako se končno vpoštevata, da v Ameriki država ne pozna nobenih dolžnosti k bolnikom, ranjenim, pohabljenim in starcem, da ni tam nobenega bolniškega zavarovanja, nobenega zavarovanja proti nezgodam, da si mora delavec, če oboli, plačati zdravnika in zdravila sam in da je njegov položaj v bolezni — če ni slučajno član kakšne privatne podporne družbe — naravnost obupen, bo vsak pojmil, da Amerika ni zemlja, kjer bi vsacega pričakovali z odprtim naročjem! Če gre v Ameriko, mora biti pripravljen na vse. Če je zdrav in močan, kakor konj in trdne nature, kakor želva, morda se pretolče; morda bo lepše stanoval in boljše se naje, kakor doma, a to je tudi vse! Če ga zaloti bolezen, doleti nesreča, če oslabi — je izgubljen. — In vedno, če je zdrav ali bolan, je sam, kakor puščavnik v puščavi. To, kar mu daje danes Evropa duševno in društveno, ne najde v Ameriki nikdar.

In če se tudi kateremu posreči, da najde v Ameriki malo blagostanja in sreče, da se mu boljše godi, kakor doma, je to le izjema. Enemu se posreči, a sto drugih pogine! Kdo sešteje one, ki so se v Ameriki ponesrečili in pogubili in ki so našli v Ameriki samo propast in smrt?!

Tako izgleda gola resnica o Ameriki. In čim dlje hujše je. Če je pri nas življenje težko, je tam še težje. Kdor misli čez ocean, naj premisli petkrat in desetkrat! V Ameriko se gre lahko, vrnitev pa je težka. Razgovarjal sem se z ljudmi, ki bi radi po kolenih lezli nazaj v domovino in vendar si v več letih niso mogli toliko prihraniti, da bi bilo dovolj za pot nazaj. Kajti grozna resnica je: Kogar Amerika požre, ga ne vrne nikoli več . . .

FERDO D.:

PRIJATELJ.

(Slika s potovanja.)

Mračno je že bilo skoro v kupeju. Vlak je sopihal naprej in njegovi enakomerni stresljaji so mi prav prijetno deli in me malo da ne zazibali v spanje. Zagledal sem se skozi okno po rodovitni pokrajini, po kateri smo se ravno vozili. Po bliskovo so švigala mimo mene drevesa, brzovjavni drogi in hiše so se mi zdele, kot bi se premikale in plesale na svojih prostorih. V ozadju so se temno črtali nerazločni obrisi gor, ki pa so v večernem mraku polagoma izginjali.

Ozrl sem se po sopotnikih. Kupé je bil skoro prazen, le v kotu je sedela siromašna kmetica s svojim malim sinom, na drugi strani, meni nasproti pa že precej priletan gospod. Očividno se je zanimal za me, ker me je vedno pogledoval. Končno je pa vstal iz svojega sedeža in prisedel k meni.

„Dovolite,“ se je opravičeval, „da prisedem k vam. Je tako pusto, če nima človek nikogar, s komur bi se razgovarjal med to dolgočasno vožnjo.“

„Prosim,“ sem mu vljudno odgovoril, kajti tudi jaz sem se bil naveličal molčati.

Sedela sva si tako nasproti in se pogovarjala o navadnih, prav vsakdanjih stvareh.

„Ali imate še kaj dolgo pot?“ me je vprašal med drugim, boječ se menda, da ne bi kmalu izstopil in bi potem zopet ostal sam v dolgočasnem kupeju.

„Ne,“ sem odgovoril, „še tri postaje. Grem namreč obiskat svojega prijatelja dijaka.“

„Torej ste vendarle dijak,“ me je prekinil gospod. Že preje se mi je tako zdelo, ko sem vas ogledoval. Lepo je, da greste obiskat svojega prijatelja. — Ej, tudi včasih je bilo tako. Toda, kje so tisti časi, ko smo se mi hodili obiskovat tako o počitnicah drug družega. Bili so nekoč, toda minili so, hitro, kot si vi sedaj še ne morete tega predstavljati. Človek se komaj zaveda, da živi, pa že postane star. Le prijetni spomini na ona leta še ostanejo.

„Torej ste bili tudi vi dijak?“ sem ga radovedno vprašal.

„Da, da,“ je odvrnil, „tudi jaz sem bil nekoč dijak, kot vi. In prijatelja sem imel tudi, veselega, dobrosrčnega kot vi. Le v tem je morebiti razloček, da sem ga jaz kmalu izgubil, med tem ko je vam dano, da se še veselite z njim lepe mladosti.“

Gospod se je oprl na koleno in gledal v tla. Molčala sva nekoliko časa.

„Ali bi mi ne hoteli povedati kaj o njem?“ sem ga vprašal. „Zanimajo me take reči.“

Gospod je vzdignil glavo in se je nasmehnil.

„Kaj bi vam pravil. Vsakdanja, žalostna povest je to, ki se dogaja vsaki dan. Toda, če že hočete, vam jo povem, kajti tudi jaz se rad zatopim v tiste brezskrbne, dijaške čase. Kaj bi dal, da bi mogel le še eno minuto onega življenja okusiti!“

„Torej,“ je pričel gospod, „v tistih letih sem imel prijatelja Milana. Ne vem, kako da sva se tako navezala drug na drugega, da nama ni bilo mogoče narazen živeti. Skupaj sva hodila v en razred, skupaj hodila v gozd na izprehod. Kako krasno je bilo, ko sva tako stopala sama po gozdu, poslušala petje ptičev in sanjala o bodoči sreči, ki je on žal ni dočakal. Kako srčno sva se poslavljala o počitnicah in kako nestrpno sva pričakovala začetka šolskega leta, da prideva zopet skupaj. — Neke jeseni ga pa nisem več videl. Slutil sem nekaj groznega in po pravici. Kajti sošolec mi je kmalu na to povedal, da je umrl.“

Pri teh besedah je gospod prenehal. V očeh se mu je zasvetila solza in glavo je naslonil ob dlan. Nisem ga hotel motiti, ampak sem počakal, da je sam začel naprej praviti.

„Milan je bil namreč pri svojem stricu na počitnicah,“ je nadaljeval, „in je tudi večkrat šel ž njim na lov. Tako tudi usodepolnega dne. Milan je šel po gozdu z nabito puško, se spodtaknil ob korenino in padel tako nesrečno, da se mu je puška sprožila in ga zadela ravno v prsi. Po treh dneh je za rano umrl. — Zelo sem bil potr nekaj časa vsled njegove smrti. Vse se je mi zdelo prazno in ničevo in najrajši sem se držal sam zase na kakem samotnem kraju. Toda čas celi rane. Kmalu sem tudi jaz pozabil na svojega prijatelja. Le ob težkih, temnih urah sem se še spomnil nanj, ki je sedaj srečen in takrat mi je bilo hudo pri srcu . . .“

Gospod je končal s svojo povestjo. Naslonil se je s komolci ob koleno in zrl nemo v tla. Bil sem ginjen vsled njegove povesti. „Srečen človek,“ sem si mislil, „ki ima takega prijatelja.“ Tudi kmetica je sedela na svojem sedežu nepremično, kot bi prisluškovala najinemu govorjenju. Vlak je hitel dalje . . .

RADIVOJ REHAR:

MOJ ČOLN.

V varne pristane se ladije
mirno povračajo,
kakor oblački na sinjem obzorju
jadra obračajo.

Ali tvoj čoln, srce,
kje so mu varni pristani,
kje je obzidje granitno,
ki ga viharjev obrani?

Strta so jadra, strto krmilo,
blodna njegova je pot,
dokler ga veter zbesneli
slednjič ne butne ob prod.

Ob pravem času.

Gost: „Lej ga no! Gospod Žan, ali ste zdaj tukaj?“

Natakar: „Samo za pripomoč.“

Gost: „A to je ravno prav! Ravno- kar potrebujem pripomoč 10 kron.“

Ljubezen in latinščina.

Gospodična zdravnik k snubaču, ki ji je izjavil svojo ljubezen: „Zdaj pa vas prosim, da mi prevedete svojo izjavo na latinski jezik. Hočem se namreč prepričati, ali ste mi tudi v omiki in znanostih enak.“

IVO TROŠT:

OB SVITU NOVE DOBE.

1.

Življenje ob velikih cestah je bilo v prošlem stoletju zlasti na Kranjskem posebno živahno. Velikanski promet se je pomikal le na vozech proti jugu in na vozech od morja v osrčje države. Novice so se širile najhitreje z vožno pošto in duh napredka še bolj počasi. V marsikateri vasi ob veliki cesti bi zasledil popolnoma patrijarhalske razmere izza Ludovika XVI. na Francoskem še na Kranjskem do začetka sedanje ustave l. 1867.

V vasi R. sta se kosali tedaj za prvenstvo o dediščini nekdanjih grofov in baronov dve rodbini, Malovci in Kalci, ponesemaje povsem nekdanje svoje gospodarje, samo ne v imovitosti. Natančno sta se ločili od sosedov v ošabnosti in brezdelju. „Gospod in kmet“ je bila stalna razdelitev in gorje mu, ki bi se bil drznil ziniti kaj o človeških pravicah, o enakosti ali svobodi. Imenovali bi ga revolucionarja — človeka, ki je ljudem in Bogu na poti ter ne zasluži nič manj kot vešala.

Sele l. 1867. je zavreščalo tudi v tej notranjski vasici. Nekaj mladih ljudij, ki so pogledali v svet preko domače ograde, se je shajalo v gostilni pri materi Jeri pod klancem. Točila je izvrstno vino in pripravljala okusno jedila. Tukaj je vsklila misel

o čitalnici, o Sokolu, misel o enakosti in bratstvu gospoda in kmeta in vseh ljudi pod solncem. Začeli so dobivati v vas časopise in jih čitati. Dajali so jih pa tudi vasčanom sploh. Osnovali so pevsko društvo, kjer se je misel o enakosti najprej udeleževala: poleg sina domače gospode je prepeval preprost kmetiški fant. Nov duh je prešinil okorelo vas.

To pa še ni bilo vse.

Vdovi Jeri pod klancem so pomagale v gostilni tri cvetoče hčerke, med njimi Tončka, zgovorna in živahna brinetka, ki je vsem domačim mladeničem zmešala glave, pa tudi Viktorju Malovcu.

Malovčeva rodbina je bila v vasi najbolj čislana, ker je bila imovita in stanovala v gradu nekdanjih baronov. Tudi so starejši Malovci smatrali najnovejši preobrat v družabnem življenju malo več kot predpusno maskerado.

Toda mladi Viktor ni bil mož, ki bi iz zaostalosti v lastni rodbini in rojstni vasi računal na zaostalost po vsem svetu. „Stari časi se ne vrnejo več,“ je govoril pod klancem, kjer je imela mati Jera v hiši njegovega očeta najete prostore za gostilno. „Železnice ne zapode nikoli več pod zemljo in brzozav ne spuhti več v oblake. Francozi hodijo pred nami in se ne ozirajo nazaj. Nova doba zahteva novih ljudi.“

Svetlolasi mladenič je z navdušenjem govoril o napredku v drugih deželah in pogostoma pogledoval za brhko Tončko, ki je ujela sleherni njegov pogled. Toda deklica je bila previdna in je s svojim temnim očesom osrečila neredko tudi druge mladeniče, ki niso bili Malovčevega rodu.

Kakor se je Viktor naglo odločil za vsako stvar, tudi tukaj ni pomišljal. Šel je in lepi Tončki obljubil zakon. „Samo za zabavo, ha, ha!“ so se norčevali njegovi starejši bratje. „Saj veemo, kaj je to.“ Tudi Tončka mu ni verjela in se branila — navidezno — gosposkega snubca. Viktor je pa povdarjal svoje nazore, opozarjal na resnico, da so si že pridobili ves izobražen svet in se morajo vpoštevati tudi v vasi R. On hoče s svojo ženitvijo prvi dokazati enakost vseh stanov.

Tedaj je nastala pri Malovcu prava nevihta, ki bi je Viktor ne bil zmagal, ko bi poleg starih nazorov v Malovčevem gradu vladal tudi še nekdanjih baronov denar iz tistih časov, ko še baroni niso bili prisiljeni gradu prodati pradedu sedanjega Malovca. Viktorjev brat je komaj dihal v dolgovih, ki jih podedoval po očetu. Bilo je pet bratov in dve sestri. Med vsemi je bil Viktor najmlajši, pa tudi najbolj občutljiv in najbolj nadarjen. Po vzgledu svojih prednikov in vrstnikov tistega časa je tudi on ljubil lov, dober založaj, vino, igro in ženske.

V cvetu mladih let, ko ni dovršil niti polovico studij, mu je umrl oče, kmalu tudi mati. Brat je prevzel posestvo in izjavil, da vzpričo dolgov ne more več Viktorja podpirati v šoli. Mladenič je moral sam misliti, kaj naj počne, da mu poleg očetovega imena, ki so bili vsi ponosni nanj, ne bo treba stradati.

V dveh letih je dovršil neko trgovsko šolo, kjer se je učil spoznavati praktiško stran življenja in zaničevati ali vsaj prezirati nekdanje vzore o svetu in življenju.

Bratje so bili že vsi preskrbljeni in sestre omožene. Tedaj je dobil tudi on službo trgovskega poslovodje v večjem mlinu nedaleč svojega rojstnega kraja. Rad je prihajal o velikih praznikih ali drugače, ko je utegnil, v domačo vas in sosednje kraje, kjer si je s tovariši in vrstniki krajšal čas ob taroku in vinu. Zadel je tudi puško in šel plašit divjačino v gozd in log. Slednjič se je ustavljal samo še pri vdovi Jeri pod klancem. Kakor je premagal doma rodbinski odpor proti ženitvi z neukim, preprostim dekletom, je moral zmoči tudi še Tončkine pomiselke. Ne more se reči, da je bil odpor zelo hud, ne; toda pomiselkov je bilo mnogo in zelo tehtnih. Tončka je dobro vedela, da nje ne mara Malovčeva rodbina. Vedela je, da se sčasoma ohladi tudi Viktorju sedanja ljubezen. Vedela je tudi, da ga ona potem več ne bo mogla držati na tistem potu, ki se spodobi možu. Saj mu prinese v zakon edino ljubeče srce. Kaj ji ostane, ako ga on nje naveličan, zavrže?

Mnogo, mnogo si je prizadel Viktor, da je premagal vse te ugovore preprostega dekleta. Zato je pa čutil, da jo mora zares ljubiti, ker to tudi zasluži. To je Tončki povedal odkrito in resno. Ona ga je tedaj objela in mu rekla s solznimi očmi: „In ko se me boš naveličal, te bom še ljubila — do smrti.“

Ko se je ta novica raznesla po vasi, je še tisti dan izgubila gostilna pod klancem polovico gostov. Ostale hčerke niso bile tako živahne in brhke kot Tončka. Manj odločni pristaši nove dobe so celo govorili, da mora sedaj vse narazen in Malovčevi v gradu so trdili, da je sedaj predpustne komedije fraternité, egalité, liberté vendar konec.

Začeli so z vso resnobo nasprotovati, da se nameravana poroka ne sme izvršiti.

Gospodar Malovec je odpovedal materi Jeri gostilno. Viktorju je po bratovem posredovanju dosedanji gospodar odpovedal službo. Tončka je dobivala večer za večerom odlične kmetiške snubce, ki se jim je komaj umeknila — v Ljubljano.

Vdova Jera se je preselila izpod klanca v bližnjo Kobalovo hišo, kjer je bila še za Napoleona sloveča gostilna „pri Andreju Hoferju“. Še vsak gostilničar si je tukaj opomogel z gostilno in priprego ter z nakupovanjem zemljišč, ki so jih prodajali zadolženi sosedje. Zadnji gospodar je zaželel na stara leta miru, pa je prodal pod ugodnimi pogoji posestvo in gostilno podjetnemu domačinu. Ta je že plačal nekaj obrokov, potem propadel. Za njim je posegel Viktor Malovec s svojo doto in postal gospodar na Kobalovini ter gostilničar pri Andreju Hoferju.

Na tihem se je kmalu potem vršila poroka s Tončko. Zmagal je duh nove dobe.

Nasprotstvo med Malovčevimi sorodniki se je tudi kmalu poglelo vsaj navidezno. Materi Jeri odpovedana gostilna v Malovčevi hiši pod klancem je ostala prazna, zato so se pa poslej začeli shajati Viktorjevi sorodniki in tudi sorodnice pri Kobalu, kjer je gospodinjala vdova Jera. Sorodnikom je bilo to prav dobrodošlo, ker so v Malovčevi graščini malo koga radi videli v gosteh. Malovčev dom je propadal, sorodniki so se vendar radi shajali v rojstni vasi. Ženske, ki so prej najbolj pihale proti neuki, kmetiški nevesti, so se sedaj prijazno bližale Tončki in ji ponujale — posestrimstvo. Nji se je to srčno dobro zdelo, še bolj pa materi in sestram, ker je vse prešinjalo zavest: sedaj bomo tudi mi gospoda. Zato je ob koncu takih obiskov navadno izostal običajni gostilniški račun. Same med seboj pa vendar niso nehale zabavljati navihani vsiljenki in jo obsojati, ker se ne zna vesti v gosposki družbi, kakor se spodobi soprogi takega moža in gospodarja, ki je vendar „od stanu“.

To je povzročalo nesoglasje med Viktorjem in Tončko. Nemir se je večal, ker je vsled novih Tončkinih prijateljic iz Malovčeve hiše in njih neporavnanih računov pešala gostilna. Gospodar bi bil rad videl plačane račune in sorodnice zadovoljne, če jih prav ne tirja on, marveč Tončka, ki je vendar njegova žena. Toraj nekako: volk sit in koza cela; kar je pa nemogoče.

Prepad je bil vedno večji.

Njene sestre so videle nesporazumnost in odšle po svetu za kruhom. Slednjič je tudi mati ostavila Tončko in se preselila s prihranjenim denarjem drugam.

Otroci so rastle, z otroki so rasli tudi dolgovi in z dolgovi napetost med možem in ženo, ki mu je nekega dne očitala: „Viktor, ti si pozabil, kaj si mi obetal — ljubezen.“

„E, kaj! To so neumnosti. Danes je ljubezen samo tam, kjer je denar.“

„Torej v hranilnicah,“ popravi ona in še praša: „Pa bi bil prašal tiste, ki so imele denar?“

„O, ko bi tedaj vedel, kar vem danes!“

„Jaz sem pa vedela, da pride ta-le britka ura. Rekla sem ti, da pride. Ali nisem?“

Viktor je umolknil. Kaj naj reče, ko mu žena očita resnico. Seveda s tem prepira ni bilo konec. Pričkanje se je navadno završilo s tem, da ji je on očital neizobraženost ter zmagovito odšel iz kuhinje, ona je ostala poleg ščedilnika in godla svojo: „Saj nisem prosila jaz tebe, si ti mene. Ali sem bila tedaj izobražena? Pa bi me bil pustil.“

Napredujoči bratstvo in enakost sta si morali zakrivati oči.

*

Pri Kobalu so imeli bolnika. Zgoraj v sobi prvega nadstropja je ležala gospodinja Tončka. Pisala je materi in sestram,

naj pridejo pomagat v hišo, ko ona ne more. Prihitele so vse. Prihitele so pa tudi — nepoznane — Malovčeve sorodnice uživati v rojstno vas dobri zrak in Kobalove hiše gostoljubnost. Zato je zavladal v hiši tudi sedanjim okoliščinam primeren položaj: žalost in veselje. Zdravnik je namreč povedal Malovcem, da ni več rešitve. Novico je Viktor zaupal najbližji svakinji, ki je zaplakala na glas. Jok se je širil potem tudi med sinovi, jokale so svakinje in mati. Malovec je hitel stran z opombo, da je preveč nervozen za take prizore. Hitel je po stopnjicah v sobo zraven kuhinje, kjer je čakala obvestila o bolezni njegova žlahta, zabavajoča se s — tarokom.

To družbo je zanimala bolezen gospodinje Tončke samo toliko, da izve, kdaj se umakne — drugi: Imeli so namreč že pripravljeno Viktorju drugo nevesto, izobrazeno in gosposko — od stanu — da se mu je ne bo treba sramovati.

Tudi Viktorju je bilo vseč tako govorjenje.

Tiste dni je Tončka povila hčerko, kakor si jo je želela že davno, toda mrtvo. Sama je ostala malo živa. Po zdravnikovem odhodu so pozvali duhovnika, ki je priporočil Tončko božji milosti. Zamišljen je mož odšel iz hiše.

Nekdaj vedno smehljajoče lice je bilo sedaj uvelo, oči udрте, pogled medel. Kdor je poznal Tončko še deklico, Tončke Kobalovke ne pozna več. Šolza se je utrnila v očesu vsakemu, ki jo je videl. Malovčevih sorodnic ni bili v prvo nadstropje. Stregle so ji sestre.

Kar se bolnica zdrami in zahteva, naj pride k nji Viktor, nje mož. Čudili so se navzoči, zakaj še nikdar ga ni pozvala tako odločno, kar bi bilo ob njegovi nervoznosti gotovo povzročilo prepir in vihar.

Viktor je v zdoljnji sobi sedel zložno pri taroku in poslušal, kako so mu sorodnice pele prijetno pesem o prihodnji sreči poleg lepe, omikane ženke, ki ga bo umela in on njo. Nevoljno je zamrmral, ko je slišal povelje, da mora k bolnici. Duh po zdravilih, po raznih dišavah ga je vabil kaj neprijetno, a odkloniti zahteve si ni upal že zaradi navzočih sorodnic, ki bi lahko trdile: še k smrtni postelji ni šel. To bi mu utegnilo škodovati tudi v bodoče.

V sobi so bila okna zastrta. Zato je, prišedši z dnevne svetlobe, komaj opazil ob steni posteljo in na nji med blazinami upadli, mrliško blede obraz svoje žene. Bil je tako zaverovan v prihodnost, da si je želel, naj bi skoro zginili ti-le dolgočasni obrazi iz njegove bližine. Nova doba naj se začne, novo življenje. Dovolj je trpljenja.

„Kako je, mama?“ praša malomarno samo, da nekaj reče, nemirno privzdiguje sedaj desno, pa levo ramo, kakor da se mu že mudi stran. „Roko mi daj, Viktor, prej ko se ti umaknem,“ izpregovori ona s slabotnim glasom, potem pogleda njega, mater in navzoče sestre ter nadaljuje: „Jaz umrem in zopet boš prost. Ničesar ti ne očitam. Motila sva se namreč oba. Ko sva verjela

v enakost in bratstvo, pa ga ni nobeden naju izkušal doseči. Ti se nisi ponižal do mene, jaz se nisem mogla dvigniti do tebe. O, ko bi se našla vsaj na pol pota!“

Zaihtela je, pa solza se ni pokazala v očesu. Njemu je zastal jezik, kakor bi bil nem.

„A verjemi, da se varaš tudi o prihodnji sreči. Žena tvoja te ne bo mogla umeti, ako boš drugače govoril in drugače živel. Samo poizkusi! Še to te prosim: pomagaj otrokom, da ne bodo nesrečni kakor njih mati, ki te tudi v nesreči ni nehala ljubiti, ko si ti — ti že sanjal o prihodnji sreči. Otroci so tvoji, Viktor —“

Omagala je — —

Jezik je zastal, oko je osteklenelo. Še mu je stisnila roko in odkimala z glavo, kakor da mu očita: „Mož pa nisi bil, mož beseda, Viktor, kakor si obljubil.“

On se je spomnil trenutka, ko ji je obetal zvestobo do smrti. Spominjal se je premnogih prizorov pozneje v življenju, ko je zabil dano obljubo. Lagal je, grdo lagal.

Bežal je kakor divji iz sobe.

*

Tretji dan potem so pokopali Tončko.

Pristaši nove dobe in Malovčeva sorodščina so se gledali preko nje groba iz lica v lice. Prvi in drugi so mislili, da so zmagovali.

Tam mimo so se pomikale tri znane prikazni: svoboda, enakost, bratstvo, pa jih niso videli. Viktor ni več skušal sreče v novem zakonu. Bal se je nove prevare.

SLAVKO TABORSKI:

NEDOLŽNA PRAVDA.

Vas je ležala kakor potopljena v globoko omotico, mirno in tiho je bilo to nedeljsko popoldne, zdelo se je, da spi celo prostorna Črnetova gostilna: okna so bila zastrta s težkimi zavesami in glasovi, ki so prihajali skoz nje, so bili kakor govorjeni v sanjah. In vendar je bilo pri Črnetu prav živahno življenje.

V polmraku velike sobe se je ob dveh mizah pričkalo skoro vse poljedelstvo in posestništvo, kar ga je bilo v Zadolju. Krepki glasovi so se drenjali med prijetnimi dišavami vina, piva, žganja in znoja, da se je gosti tabakov dim plašno stiskal pod strop. Dva soseda iz vasi sta se tožila za majhno reč in to je bil povod živi razpravi. Tuptatam je nastal kratek odmor; zdelo se je, da je debata končana, pa zopet se je oglasil govornik in miza je bolešno ječala pod udarci kmečkih pesti.

„Kaj se bomo kregali, [možje,“ je počasi povzel besedo Klemenec, „stvar ni vredna gnile repe. Če bi hotel biti jaz tako siten, bi tudi lahko enkrat rekel tukaj-le Kremencu: „Ti, čez mojo njivo pa ne boš vozil. Pa zakaj bi mu prepovedal, ko

vsa tista detelja, kar mi jo povozi, ne znese enega poštenega šopa?“

„Čez kakšno njivo?“ se je oglasil Kremenec, vtaknil levico v žep in z desnico vzel pipo iz ust. „Čez tisto deteljo misliš? To bi te pa prebito malo vprašal, če smem tam voziti ali ne! Moj stari oče in moj oče je vozil tam in rad bi videl tistega, ki bi meni mogel braniti.“

„Ali nikar ne bodi siten,“ se je sklonil Klemenec h Kremencu, „ko tako dobro vem! Seveda vozijo Kremenci tam že od davna, ampak to samo zato, ker jim noben Klemenec ni hotel poti zapirati. Pravice pa ni imel ne tvoj stari oče ne oče in ti je nimaš.“

„E, nimam je, nimam! Samo nikar ne govori, kakor da so Klemenci izkazovali Kremencem kako milost!“

Klemenec se je zasmejal in iztegnil žuljavo desnico čez celo mizo:

„Ná, da ne bova govorila! Ná, da ne boš jutri peljal čez mojo njivo otave, ki si jo včeraj pokosil!“

„Ná, da jo bom,“ je vdaril Kremenec, „strela, kaj ne bi! Samo da bi bila suha!“

„Dobro,“ je odvrnil Klemenec, „kakor boš jutri peljal, pojdeva pojutranjem pa v Ribnico k sodniji. Saj nočem, veš, da bi te kaj oškodoval; samo toliko, da boš videl, kje je pravica, te bom tožil.“

„Velja,“ je odgovoril Kremenec, ampak glas mu ni bil nič kaj trden, videlo se je, da mu stvar ni posebno všeč. —

V pondeljek zjutraj je solnce proti navadi še našlo Klemenca v postelji. „O zlomek!“ se je izpozabil, ko se je zbudil, nato naglo napravil križ in skočil k oknu. Krepko je raztegnil svoje močne ude, odprl okno in hotel zazevati, toda zdehanje se je prevrglo v dobrovoljen nasmeh: ravno čez njegovo deteljo so škripala Kremenčeva kola, pred dobro krmljenimi voli je stopal gospodar, nekako zamišljeno ponavljajoč svoj „Hot!“

„Dobro jutro, Kremenec,“ je veselo pozdravil Klemenec, „ti si pa zgođen. Mene pa vino ni pustilo iz postelje.“

„Nič ne de,“ je odgovoril Kremenec, „tvoji kosci že mahajo, da jih je mati vesela.“

„Tako, tako! Tak pojdeva jutri, pojdeva?“

„Pojdeva!“ In Kremenec je zavozil za vogel. —

Naslednje jutro je napregel Klemenec hitronogega sirca in zapeljal pred Kremenčevo hišo.

„Kremenec! Hoj! Kremenec!“

Za trenutek se je prikazala Kremenčevka med vrati:

„Je že šel!“

„O ti, štrama ti, štramasta!“ se je razjezil Klemenec. „Ni mogel náme počakati! Kod jo je vdaril, pa menda ne čez Štrike?“

„E, po cesti. Je rekel, da ima čas.“

„Potem ga dojem. Hi!“ — Zamahnil je z bičem in od-
drdal po prašni cesti.

Kremenec je pravdo smatral za bolj resno kakor Klemenec. Malo ga je skrbelo, kako se bo stvar iztekla, kdo bo izgubil in koliko bo cela reč veljala. Navsezadnje je mislil, da bi bilo škoda, če bi se sprl s sosedom. Nihče se ni spominjal, da bi se bili kdaj Kremenci kregali ali celo tožili s Klemenci. In vendar, zakaj pa je bil Klemenec tako siten? Če ima že pravico ali ne, kaj je vredna ta pot za tistih par bilk detelje? — Malo hud je bil Kremenec na Klemenca in tudi ni prav vedel, kako misli sosed o celi stvari. Zato je zjutraj vstal bolj zgodaj in jo mahnil po cesti peš, kajti Kremenec je bil sicer ravno tako trden kakor Klemenec, ampak kônj ni imel, češ da so voli za težko delo bolj trpežni.

Nekako na sredi poti se je vsedel Kremenec na kanton; s čela mu je tekel znoj in pot mu je šla v noge. Pa ni dolgo počival, ko je oddaleč zadrdral voz in Kremenec je spoznal pokanje Klemenčevega biča. Vstal je, kakor bi ga bilo zbodlo, in hotel iti dalje. Toda Klemenec je že kričal:

„Hej, strela te pokaj, kam se ti pa tako mudi? Če misliš, da boš prej tam kakor jaz, tako le beži! — E-haaa, sirec! — Ampak jaz bi dejal, da bi te ta-le moj sirec prehitel, čeprav si se ti prej učil hoditi kakor on. Kaj?“

„Zlomek, ali si špičast!“

„Jak nisem špičast, ampak ti si —! Ampak raje sem tiho, sicer še ti mene tožiš, ko imaš ravno priliko. Pa sedi sem, sedi, bova po poti naprej govorila!“

Molče je ubogal Kremenec poziv dobrovoljnega soseda in voziček je veselo drdral sredi bukovja proti lepi ribniški dolini.

Ribniški sodnik je odprl zaspane oči in se ozrl na uro.

„Hm, devet! Pa že opet cela slavna sodnija spi! Seveda, po večrajšnji dolgi razpravi pri Cenetu . . .“

Vstal je, nataknil hlače in copate in dal poklicati mladega pisarja.

„Bog daj! Ali je kaj strank?“

„Nič, samo dva možakarja sta zunaj. Ampak ne vem, kaj bi dejal: ali sta pijana ali jima malo manjka. Šalita se in smejeta kakor dobra brata, hotel sem ju že pognati, pa se hočeta na vsak način tožiti. Zakaj, ne vem.“

„Tako? Naj prideta pa kar sem!“

In prišla sta — Klemenec in Kremenec. Ob pljuskanju vode, v kateri se je umival gospod sodnik, se je vršila pravda, mladi pisar je strmel in si potihoma mislil, da ima velespoštovani gospod predstojnik od prejšnjega večera nekoliko preveč.

„Torej za tisto pot gre? Ja, moj dragi Kremenec, če nimate pisanega potrdila, da je tista pot vaša, pa vam ne jaz ne stari oče ne oče ne moremo pomagati. Torej poravnati se nočeta?“

„I, kaj se bova ravnala! Saj vemo, kako je: on pravi, da lahko vozi tam, jaz pravim, da ne sme,“ je odgovoril Klemenec.

„Torej koliko zahtevate odškodnine, Klemenec?“

„Odškodnine? Kakšne odškodnine? Kaj mislite, da imamo Klemenci manj kakor Kremenci? Ampak pravica mora biti!“

„Toda toženec je propadel in mora biti obsojen.“

„Tako? Pa ga obsodite, ampak zapreti ga ni treba, se mi zdi, da ni še vsega pokosil. Plača naj kaj, jaz bom dal pol zraven, če ravno že mora biti sodba.“

„Dobro! Torej jaz obsodim Matevža Kremenca, posestnika v Zadolju št. 45, da plača tožniku Matiji Klemencu tekom 24 ur en štefan vina. Ali ste zadovoljen, tožnik?“

„Jaz? Kajpa, da sem! In jaz bom dal tudi za en štefan.“

„In toženec?“

„I, se ne bom ravno pritoževal,“ je odvrnil Klemenec, ki je pričakoval vse kaj hujšega.

„Torej zbogom!“

„Pozdravljeni, gospod sodnik! Pa kaj ga ne bi hoteli tudi kozarec . . .?“

„Oj, jaz ga imam še od včeraj dovolj, hvala!“

Soseda sta odšla in sodnik je pošepetal pisarju:

„Ko bi bile vse pravde take! Ampak to, kar ste napisali, ne gre med akte, razumete?“

Pozno zvečer je priropotal Klemenčev voziček v Zadolje. Sosedje so se na posteljah začudeno povpraševali, kdo tako pozno še poje in vriska čez vas. Oba pravdarja sta bila visoko židane volje. Pri Klemencu sta vstavila in takrat je izza oblakov priplaval mesec in razsvetlil obe sosedstvi. Pod Kremenčevim oknom se je nekaj gibalo. Klemenec se je zasmejal:

„Ti, tam-le se tudi dva pravdata. Meni se zdi, da je to moj Janez in tvoja Tončka. Kaj praviš, kdo ima tam-le prav?“

„Oba! Kremenci in Klemenci ne gremo narazen! Lahko noč!“

Stisnila sta si roke in se poslovila. Kratko potem je kraljeval nad vasjo sam tih, svečan mir, brez sovraštva in prepira...

TONEJ SELJAN:

SCENA.

Poberite se! — Baraba!“

Padla je beseda, težka in nerazumljena in ranila je delavčevo srce. Skrušen je stal pred pisalnikom in bilo je videti, kakor da mu je vzelo sapo. Kakor se kmet ozira v pogubne, strelonosne oblake, tako se je vzrl v tolsti obraz zariplordečega gospoda tovarnarja.

„Utrujen sem, suh in mršav na videz in izmučen, zato me zmerja, in pa zato, ker je prevzeten in ker sedi na varnem in ne misli, da bi se mu moglo skaziti. Ampak ta beseda — povprečna za nas delavce, je grda, težka in krivična.“

Ni odšel iz sobe, kakor je želel gospod, kakor mu je zapovedal, marveč stal je tam pred mizo in mencial klobuk med prsti.

„Če bi si premislili, gospod, krepak sem še — kot malo-kdo.“

„Povedal sem vam! — Ne potrebujem vas! Niste zato!“

Delo mi je izpilo kri iz lic, da so zbledela; delo in naponi so mi izsušili mozeg, da se mi krivi hrbet in mi život leze v dve gubi, navzlic še mladim letom — ampak jaz nisem temu kriv.

„Gospod — “

Oči so zablestele, ko je pogledal debelemu gospodu, sedečemu za pisalnikom, v obraz. Porogljiv nasmeh je opazil v sivih očeh in veliko, prevzetno drznost in samozavest tirana.

„Kaj hočeš! Kaj mi moreš?“ so vprašale tiranske oči in se zasmejale.

„Ne potrebujem! Ne potrebujem!“

Delavec se je zmedel.

„Gospod, delal sem vam vse skozi in z veseljem in vdano in zvesto — in zdaj me odstavljate . . . a verjemite mi —: še bi delal, potrudil bi se — mnogo je še moči v teh rokah . . .“

Roke, ktere sta za hip pogledala oba, so bile trde in žuljave, a kite so bile nabrekle in so se videle kot jedva z rušo pokrite korenine ali kot močne vrvi, vodeče in razgibavajoče pesti.

Nekaj nade je vzplavalo med tem v delavčeve oči; porajal se je up: prošnja bo morda premagala trdo, sebično srce. — In res — videti je bilo, kot da je ganilo gospoda, kot da se ga prijemlje mehko: na obrazu se je pojavila sprememba.

„Oprostite, ker sem pravkar izrekel nepremišljeno besedo,“ je govoril skoro s sladkim glasom, — „toda pomislite: — stari ste, opešani — mladi se mi ponujajo in ne kaže mi jih odganjati. Saj vidite: ne kaže mi — pomislite — saj ste razumen mož.“

„Razumen mož! — In kaj si govoril ravno kar? . . .“ je zaklicala delavčeva duša in besede so same privrele iz prs:

„A kako naj živim? Kaj naj začnem z družino? — Deset nas je in sam sem za delo in zdaj naj tudi jaz ne delam! Ali naj gremo živi pod zemljo? Ali naj krademo? Se vam li ne zdi, da bi bila to krivica, če mi vzamete zaslužek, — ne tako ne smem reči . . . če mi vzamete trpljenje, ktero bi rad prestajal vam v korist, samo da živim? Se li s tem ne zagrešite pred Bogom?“

Delavčeva zatirana volja je siloma buknila na dan. Vzravnal se je pred gospodom in gledal vprašajoče, skoro drzno.

Sladki nasmeh je vnovič izginil iz tovarnarjevega obraza.

„Vaša glava — vaš svet! — Z vami ni mogoče govoriti.“ Pomočil je pero v tintnik in pritegnil predse na pol popisano polo.

„Plačo ste dobili v redu?“ je dodal še in se ozrl poslednji-krat na delavca — potem je začel pisati.

Delavec pa kakor da ni slišal vprašanja, ali kakor da se njegja niti oddaleč ne bi tikalo, se je prestopil z noge na nogo

in je gledal gospoda nekako malomarno. „Pa bi me vendar še obdržali . . .“ je spregovoril, a za temi besedami si ne upam postaviti vprašaja: vprašale so, a niso pričakovale in tudi ne pričakale odgovora.

Delavec si je, te besede spregovorivši, otrl solzo in počasi odhajal iz pisarne na cesto.

„In to je gospod! — niti človek ni, in meni je rekel baraba, toda, toda —“

*

Uničilo, strlo ga je delo in postal je obupan revež. Vse svoje moči je pustil debelemu gospodu in gospod ga, obrabljenega in betežnega, ni hotel poznati več. Zmanjkalo je moči, dogorel je ogenj, odmerjen in naklonjen mu od Boga, preveč se je gnal na korist debelemu gospodu in strl se je: omagal je, opešal; predno si je zaslužil pokojnino, je moral iti v pokoj, v nemirni pokoj; moral je iti počivat, zakaj delo pri debelem gospodu je bilo težko in je zahtevalo veliko moči.

Dr. IVO ČESNIK:

TRIJE VEČERI.

Solnce se je nagibalo čez gore, njegovo obličje je rudelo od prozorne nebeške svetlobe kot obraz dekleta, ki žari v prvi srečni ljubezni. Dolge sence so padale čez gozdove, ki so šumeli za vasjó, čez polja je šla skromna pesem. Otožna je bila kot pesem pastirja, ki se poslavlja od planin.

Lenka in Ivan sta stopala ob potoku med travniki. Počasi sta stopala s sklonjenimi glavami, s težkimi srci in molčala. Ivan se je poslavljal od nje. Jutri odide v svet, v tuji, mrzli svet in bogve kdaj se vrne, da stisne desnico dekletu, ki ga je ljubil.

Tam pod hruško sta sedla kraj vasi. Otožnost je ležala nad jesensko pokrajino, zadnji žarki so se poslavljali od gora, čez polja je vel tih veter, potok je žuborel malomarno med kamenjem in se zaganjal ob korenike drobnega vrbovja in leskovja.

Ivan je pogledal Lenko, globoko v oči ji je pogledal, kot bi hotel prodreti v dno duše, prijel jo je za roki in jo vprašal s pritajenim, šepetajočim glasom:

„Lenka, ali mi ostaneš zvesta, čeprav se ne vrnem dolgo?“

Lenka je odprla velike, lepe oči, ustnice so se komaj zganile in odgovorile nežno in počasi:

„Vedno te bom ljubila, Ivan.“

Le to sta govorila tisti večer, ker so bila srca preveč polna, ker sta se duši pogovarjali o ljubezni in čustvih, ki jih ne more popisati pero.

Nad njima je pel ptič selivec žalostno popevko. Zelo je ljubil dom, zato mu je bilo neprijetno, da ga mora skoro zapustiti.

*

Čez dolgo se je vrnil Ivan iz tujine. Zopet sta stopala ob potoku. Solnce je lilo zadnje žarke čez gozdove in vas, od gora so se plazile fantastične sence, polja so polagoma jela dremati.

Lenkina lica so se smehljala, njene ustnice so blestele kot rob vinske čaše, v kateri kipi vino, njeni črni, žametni lasje so prijetno drhteli. Dolgo je hrepenelo dekle po njem, danes se je vrnil, da jo pritisne na srce in se ne loči od nje nikdar, da ji sezida gorak in varen dom in jo popelje vanj.

Ivanove oči so bile uprte v tla, njegov obraz je bil otožen. Čez čelo sta se mu zarezali dve globoki brazdi, ustnice so bile stisnjene kot ustnice otroka, ki ga je zadela nesreča in mu privro vsak trenutek solze izpod dolgih trepalnic. V srcu mu je ostalo hrepenenje po nekdanjih dneh in po dneh, ki jih je preživel v tujini. In Lenka ni čutila, da je njegova duša razdvojena. Zato mu je položila roko na ramo in ga je pogledala v oči, v tiste skrivnostne, tajnostne oči.

„Kaj ti je, Ivan? Zakaj si tako otožen?“

Ivan se je zdramil, ji pogladil drhteče lase, v očeh so za-blestele solze.

„Ubogo dekle!“ je šepnil.

Lenka ga je razumela, zakrila si je obraz in zajokala.

„Lenka, ne jokaj!“

„Sedla sta pod hruško. Solnce je zašlo, noč je priveslala iz gozdov in z gora. In pripovedoval ji je dolgo zgodovino svoje nezvestobe, svojih blodenj. Lenka je verno poslušala. Kapale so biserne solze med drobnimi prsti, svetlikali so se žametni lasje v mesečnem soju. Ko je Ivan končal, se je izvil iz dekletovih prsi klic:

„Kaj zdaj?“

Pogledale so ga modre, lepe oči, nagnila se je k njemu mala glavica, da čuje odgovor. Presunil ga je pogled, videl je njeno čisto dušo, tako polno ljubezni in tihe odpovedi, in v svojem blodnem življenju tako mnogo strupenih rastlin. Sanjala je noč nad naravo, sanjale so zvezde na nebu, v stari hruški se je nalahno poigral veter s košatimi vejami. Videl je svojo domovino, tako krasno, posejano s hribčki in gorami, z gozdovi in belimi, skromnimi kočami, videl je valujoče žito in sadno drevje po vrtovih, ki se nagiblje k nizkim oknom in šepeta pozdrave zaprtim čašam cvetočih rož. Zjasnilo se je v njegovem srcu, sklonil se je k dekletu in rekel:

„Ali mi odpuščaš, Lenka?“

„Odpuščam,“ so dahnila nežna usteca in se doteknila lahko Ivanovih.

Za vasjo je pel slavec veličastno himno ljubezni in pomladi.

*

Ivan in Lenka sta se postarala. Njeni lasje so bili beli, lica uvela, upadla, v očeh je umirala moč življenja. Na mehkih posteljah sta ležala, na voljnih blazinah. Bližala sta se smrti. Prav

nič se je nista bala, le to sta želela, da umreta skupno. Vse dni starosti sta prosila Stvarnika za to milost. „Dece nimava. Kako bi živila drug brez drugega!“ sta si zatrjevala. In Bog ju je uslišal.

Tih večer je bil. Skozi okna je drhtelo v sobo pomladno zelenje in cvetje, iz vrta se je širil opojen vonj vrtnic in nageljnov, čez polja je vel lahen veter.

Ivan je obrnil pogled na Lenko in šepnil s tresočim glasom:

„Kako lepa godba! Ali čuješ, Lenka?“

Res sta čula tihe, prijetne glasove, ki so se vedno bolj bližali. Čisti so bili ti glasovi in polni miru, velika nebeška tolažba se je razlegala iz njih.

Luna je vzšla izza gora, pogledala v sobo in se nasmehnila. Ivan in Lenka sta jo videla in sta si podala mrzle, uvele roke.

Skozi okno je dihala veličastna pomladna noč, opojen vonj cvetja in zelenja je drhtel tje do Ivanovih in Lenkinih mehkih vzglavij, slavčkova pesem je donela v zraku.

„Kako krasno petje, Lenka!“

„Kakšni glasovi, Ivan! — Lahko noč, Ivan!“

„Lahko noč, Lenka!“

Zaprle so se njune oči za večno.

Poročno potovanje v avtomobilu.

„Ah, atej, najino potovanje v avtomobilu je bilo res razkošno! Pomisli le: v teh 14 dneh sva povozila 17 kokoši, 9 gosk, 3 prešiče, 2 psa, zraven pa sva še podrla na tla neko lokalno železnico.“

Na planinah.

Hribolazec k spremljevalcu: „Tukaj je že tako megleno, da ne vidiva za korak pred seboj, Vi pa si še prižigate pipo?“

FRANJO NEUBAUER:

PIANISSIMO.

Kot orgel pianissimo
takó govóri mi,
da srce mehko, duša ta
zamišljena se raztopí!

Glasovi ljubki izpod ròk
lahkó izvirajo
kot valčki izpod skalice,
mehkó v srce prodirajo.

Kako srce osvajajo,
se ga ovijajo!
Kako objemi rahli ti
čuteči duši prijajo!

Glej, čuti srca strune so:
le en udar močan
in bil razbit, neskladen bi
akord srca, poprej ubran.

Ah, božaj, božaj mi srcé
z glasovi nežnimi,
da sladki bodo vsaj s teboj
trenotki hitrobežni mi!

□□□

IVAN STRUKELJ:

GOLJFIVA KAČA.

Mesto M. je oživeló. Po dvomesečnem odmoru so se dijaki vračali s svojih počitnic.

Lep jesenski dan je bil, ko sem na klopi v malem drevoredu sedel nasproti državni gimnaziji. Pričakoval sem sinčka, ki je tam delal vsprejemni izpit.

Dijaki so se izprehajali gorindol in v to vrvenje so se mešali drugi ljudje.

Vzbujali so se mi pri tem spomini izza mojih dijaških let. Študiral sem sicer v drugem mestu, a slično življenje se je razvijalo tu, kakor v tedanjih dneh.

Dozdevalo se mi je, da vidim obraze enako skrbnih očetov in mater, ki so pripeljali v mesto svoje sinove, kakor je bilo v istih časih.

Tam stopa zastaven kmet v temni praznični obleki. Pozna se mu na polnem in zadovoljnem obrazu, da je imovit mož. Dostikrat je že moral danes odpeti žametasti telovnik s tistimi debelimi srebrnimi gumbi in odpreti veliko listnico in iz nje šteti bankovce in krone. Ne da bi dejal, da mu je ravno težka za denar, a toliko izdatkov za eden dan, od česar nima nič pokazati, se mu vsa stvar, to študiranje zdi že v začetku drago, silno drago. —

Suha ženica sedi tam na vrtnem ozidju šolskega poslopja. Nekam plašno gledajo nje oči v to pisano množico. Tudi ona je pripeljala svojega sina v latinske šole. Spoznali so ga, da ima bistro glavo, ta in oni je obljubil nekaj pomoči, sklep je bil gotov in deček odmenjen za študije. Razne misli in skrbi ji zdaj polnijo glavo. Med njimi pa se dviga ena lepa, tako osrečujoča misel . . . Nekdaj zazre svojega ljubljenčka v zlati opravi pred oltarjem . . . Misel na to srečo se ji dozdeva drzna, skoro pregrešna pred Bogom. Zatapljati jo mora. Ah, ta iskrena želja naj le gori globoko doli v materinem srcu . . .

H klopi, na kateri sem jaz sedel, približal se je tuj gospod. Obrnivši se proti meni je nekoliko privzdignil svoj klobuk in zamrmral nekaj nerazumljivih besed, najbrže v pozdrav, ter sedel na drug konec klopi.

Bil je suh človek, lasje so mu bili osiveli in ti so na prvi pogled pričali, da je že zdavnaj prekorščil petdeseto leto svoje starosti. Obleka mu je bila ponošena, a vendar ne zanemarjena. Po vsej zunanosti pa sem sodil, da je bil izvestno kak upokojenec.

Tudi on je gledal tja v drveče dijaštvo, ki se je izprehajalo gorindol, pozdravljalo se med seboj, glasno se pogovarjalo in se šalilo.

Tujec se je parkrat obrnil k meni in videti je bilo, da bi se rad začel z menoj pomenkovati. Toda na gladko obritem obrazu so bile poteze ostre, skoro mrke, ki mi niso vzbujale veselja do kakega pogovora ž njim.

Nekolikrat mu je šinil smeh prek usten, ki pa ni bil dobrovoljen, temveč je kazal zlosten sarkazem.

Šlednjič pa je vendar — le izpregovoril.

„Človek se mora le smejati tej „nadebudni“ mladini. Vas tudi zanima to opazovanje?“

„Pričakujem sina, ki ravno sedaj dela vsprejemno skušnjo. In to veselo dijaško gibanje mi krati dolgčas, ker mi vzbuja spomine iz mojih dijaških dni.“

„Nu, in ti dijaški spomini so pač kakor navadni mladostni spomini, vsi v lepem, žarnem svitu. Tako se človek samega sebe vara, a pozneje pa se zave resnice.“

„Mladina mora pač imeti svoje veselje, sicer ni več mladina.“

„Ostati mora seve v nepoznanju. A spoznanje rodi pozneje tako trpek sad . . .“

Ni čakal, da bi mu odgovoril na to mnenje.

„Od teh, ki se izprehajajo tu gorindol, so večinoma kmečkega rodu. Vsi hrepene za tem, da bi si ložje služili svoj kruh. Sirote uboge, kako se varajo! Kakor železen oklep jih bo vezala stanovska dolžnost. Še gladovali bodo in marsikdo bi pozneje rad tolkel kamenje na cesti, ako bi mu tega ne prepovedal njegov stan . . .“

Prekinil je, pa zopet kmalu nadaljeval svoj govor. Prišel je v nekak ogenj.

„Kak tribut že zdaj plačuje ta uboga mladina za svoj prihodni „lahki“ stan. Poglejte onega-le fanta! Ščipalnik ima na nosu. Kmečkega stanu je, z očetom se je pripeljal včeraj; po pogovoru sem ju spoznal, da sta oče in sin. Pa vprašam vas, bi li ta nosil na očeh svoj ščipalnik za plugom na polju ali za koso na travniku, ako bi bil doma ostal na rodni grudi?“

Pri tem mu je hušknil sarkastičen nasmeh prek lica in na odgovor ni čakal, ampak hitro zopet nadaljeval:

„Še mlad je moral položiti že veliko žrtev na oltar svoje izobrazbe. Daroval je za njo bistrost svojih oči. Ako bi bil doma ostal, bi s svojim vidom razločeval po gorah male lise, kaj predstavljajo, visoko pod nebom bi zaznal, katere ptice plovejo ondot . . .“

Takoj je zopet nadaljeval.

„Vidite ga tega dijaka. Vitek je kakor ptica flamingo ob nilskem obrežju. Pa vam povem, da se ne motim, da ga že napada jetika . . .“

„Kako duhovito gleda zopet tam oni-le, ki sloni ob drevesu. Duhovitost pa vam je kakor lepa potuhnjena rastlina zajedalka, ki srka sok iz zdravega debla, pije kri iz zdravega telesa . . .“

„Moderna vzgoja pa stremi za ravnovesje med duhom in telesom,“ pridotaknem jaz.

„Vse na papirju, samo na papirju, dragi moj gospod. Poznam vse to. Pri reševanju tega problema so filistri, sami filistri; potem pa lahko sodite, kdaj se bo to rešilo. Za to bo treba pričakovati novega stoletja.“

Naslonil je brado na koščeni primšček svoje palice ter umolknil, kakor bi bil izgrešil tok svojim mislim.

Črez nekaj časa pa je zopet dvignil glavo, napol krenivši z licem proti meni je rekel:

„Koliko pa jih pozneje potegne veliko mesto v svoje blato in močvirje . . .“

Zopet je nadaljeval.

„Kdor pa doseže klin svojega poklica, bo nalik rimskemu jetniku v galeji vprežen v dolžnosti svojega stanu. Iskal bo odmora, počitka svojemu izmučenemu duhu na deželi in z dragim denarjem plačeval razvedrilo in veselje po letoviščih in kopalniščih. Ko pa pride zopet po končanem „dopustu“ k svojemu poklicu, bo črez nekaj časa zopet izmučen, kakor je bil popred. In koncev konec: S takimi mučenci se polnijo dandanes sanatoriji in — norišnice . . .“

„Ali prosim, to so pač izjeme,“ pristavim jaz.

„Seveda izjeme. Ali prosim vas, gospod, tu izjema, tam izjema in zopet izjema. In človek lahko kmalu trdi o pravilu. Dovoljujem si vas vprašati, koliko je vaših tovarišev, ki ste skupaj študirali kot „nadebudna“ mladina in dosegli svoj smoter in svojo srečo?“

„Resnici na ljubo moram reči, prav malo.“

„Vidite, vidite! Tako je! Pa interesantno je tako opazovanje. Kaj ne?“

Vstal je, obrnil obraz proti meni. Dozdevalo se mi je zdaj, da so se mu omilile one ostre in trde poteze. Prav prijazno se je nasmehnil, elegantno priklonil, potem pa odhajal z drobnimi koraki.

Jaz sem zrl nekaj časa za njim, kakor bi hotel iz njegovega života spoznati njegov značaj in zaslediti, odkod prihaja to njegovo temno naziranje.

Na sosednji klopi je sedel preprost meščan rokodelskega stanu, ki je tudi pričakoval svojega sina iz šole.

Ko se proti njemu obrnem, se mi prijazno nasmehlja rekoč: „Najbrže ne poznate tega gospoda. To je gospod Kodran, bil je odvetnik. Z nesrečnimi špekulacijami, po lastni ali tuji krivdi, je prišel v kriminal. Izgubil je vse imetje, doktorstvo, zapustila ga je žena in otroci. Zdaj ima službico pri mestnem uradu, ki ga skromno živi. Stanuje zunaj mesta v majhni hišici pri nekem čevljarju.“

„Siromak!“ sem vzdihnil.

Zdaj mi je bilo umevno njegovo sovraštvo do študij.

Zamislil sem se.

Ne samo pri tem možu, čigar življenje je prišlo do popolnega poloma, ampak tudi pri izobražencih, ki se ne morejo prištevati k ponesrečencem, je zapazovati, da, ko so bili dosegli svoj smoter, za katerega so delali desetletja in desetletja z vso energijo svojega duha in telesa, tožijo in žalujejo po prirodni priprostosti in svobodi kmečkega življenja. Visoko izobrazbo so plačali s svojo življenjsko srečo.

To hrepenenje po prvotnosti je dostikrat izraženo tudi v idealno navdihnutih pesnikih.

V spomin so mi zdaj silili Gregorčičevi granesi:

„Postal sem mej svetom drugačen pastir
in čedo zdaj čuvam slovečo;
a vsahnil veselja je prejšnjega vir,
izgubil življenja sem srečo.“

In Prešern! V krasnem sonetu bridko toži, da ga je „ukaželjna, goljfiva kača“ izpeljala iz domačega sveta.

Goljfiva kača v raju je obetala Evi božanstvo, goljfiva kača „ukaželjna“ mu je pričarovala srečo z bleskom in slavo! . . .

V gimnazijskem poslopju so se zdajci odprla vrata in iz množice malih dečkov mi je nasproti prihitel žarnih lic moj sin z veselim poročilom, da je prestal vsprejemni izpit. Isto tako veselega obraza je bil sin onega meščana na sosednji klopi.

Na nebu je med tem časom solnce razgnalo vsako meglo, nad mesto in okolico pa razlilo vso svojo prijetno jesensko milobo.

IVO KOS:

SLOVO.

Napravil slednji je pohod
čez njive, travnike in les,
da vidi truda, dela plod
že starček onemogel ves.

Kako mu težko je slovo,
ko se poslavlja tam od njih,
katere z znojem je kropil,
prepušča sinu jih težko.

Pa slednjič dvigne velo dlan
in križ čez polje naredi,
ter sinu s solznimi očmi
to plodno polje prepusti!

VLADIMIR:

POT NA GOLICO.

Pred kovačnico na Dovjem je sedel starikav kovač in kadil tobak. Neverjetno me je gledal, ko sem se ustavil in bral na kažipotu pojasnilo.

„Očka, koliko je na vrh Golico?“

Mož vstane, vzame pipo iz ust, napravi dva koraka naprej, pljune nerodno enkrat v stran, pogleda na gore, kakor bi po njih hotel presoditi razdaljo in čas ter pravi: „Takole štiri do pet ur imaš dovolj.“

„Oho!“ se začudim, misleč, da čez 3 ure ne bo.

„Seveda, če bi jaz imel noge kakor jih nimam, bi ne potreboval toliko. Pa vendar nocoj ne prideš!“

„Ob osmih bom pa gori,“ rečem možu za slovo, se obrnem in krepko stopim navkreber. Na zvoniku je kazala ura četrťez pet.

Pot me je peljala dolgo po travnikih in rovtih, noge so bile voljne za hojo, zato je bežala pot spešno za mano. Hodil sem dve uri do planine. Sredi planjave stoji kažipot z nemškim napisom: „Kahlkogel-Hütte“.

„Ali drži tod pot na Golico?“ vprašam brhko, rdečelično planšarico, ki je stala pred kočo.

„Ja,“ je bil odgovor kakor pri poroki.

Urneje sem stopil po planini. Pasoči se konji so dirjali rezgetaje pred menoj v goščavo. Na ovinku pa se mi je pokazala gladka gora. Misleč in sodeč po imenu samem, sem bil zagotovo prepričan, da je to Golica. Zato sem zadrževal korak in malomarneje stopal, nabirajoč med potjo sladke jagode, v trdni nadi, da jih bom še pred nočjo kazal v koči in se širokoustil o hitrosti svojih nog.

A bridko sem se varal!

Prišedši na vrh „Laži-Golice“, sem se zastonj oziral po Kadivnikovi koči, zaman taval in blodil okrog ter iskal zgrešeno pot.

Maham jo kar po gorskem slemenu naprej, a ne dolgo; zajela me je gosta megla, da si dalje segel nego videl. Izpod neba je jelo rositi, veter je pihal od juga, ura je kazala osem.

Mrak je objel sestrico meglo, tesno sta se strnila — noč je nastala, grozna, temna noč. Potnik je stal na vrhu gore sam, čisto sam — brez zavetja, brez pomoči, brez cilja . . . Mraz mi pretrese mozg in kosti, groza me objame, skrb mi krči srce. Kaj bo, kaj bo . . . ? Tedaj šele se dobro zavem, v kakšnem položaju sem, ko izprevidim, da ne vem, ne znam, ne smem naprej. Nazaj ne kaže — predaleč bi bilo! Ali bom res moral prenočiti na vrhu gore?

Stojim in zrem par trenutkov v meglenu temino. Tam doli v smrečju pa so se oglasili zvonci živine s planine. Pametna mi-

sel mi šine v glavo: kjer živina, tam planšar, kjer planšar, tam koča; — težavno bo, a hajdi!

In že sem zavil z gorskega slemenca na drugo stran tja doli v goščavo, kjer sem bil zavarovan vsaj pred vetrom.

Počasi, nerodno sem krevsal navzdol; kamenje se mi je valilo pod utrujenimi nogami. Dospel sem do živine. Toliko se je dvignila megla, da sem mogel razločiti, da je trop govedu mirno stal in počival. Zopet prevara! Živina ne bo šla h koči, temuč bo tukaj prenočila in zjutraj bo zgodaj na paši.

Kje čem v tej temi med hosto iskati planšarja, kje kočo? Zopet težava, zapreka!

„Hej, hej!“ se oglasi v tem hipu deški glas na vrhu slemenca. Meketanje ovac in jagnjetov mi doni na ušesa. Veselja bi bil kmalu zavriskal, da sem zopet slišal človeški glas, pa nisem, ampak hitro sem na ves glas zavpil nad pastirjem, ki je na drugo stran zganjal ovce navzdol.

A glej ga šmenta! Bodisi, da me dečko ni slišal, ker je veter pihal meni nasproti, bodisi da se je prestrašil, odgovoril mi ni.

Močnejši in zategnjenejši „ho-ho-o-oj“ še enkrat zadoni iz smrečja gori. To pot se pastir odzove in oglasi.

„Kje je koča?“ vlečem na dolgo in široko.

„Ko-o-ga-a?“ dobim vprašanje mesto odgovora.

Ponovim še počasneje, še močneje.

„Jaz ne vem, kaj pravi,“ se je odrezal fante, kakor bi bil komu drugemu govoril, a slišal sem ga dobro, ker veter je ravno potegnil. In pognal je navzdol; zvonci so ropotali, jagnjeta metala.

Ne bodi len, jo uberem, kar me trde noge neso, hitro za njim po pobočju navzgor. Prišedši na vrh, ni bilo ne duha ne sluha ne o fantu ne o drobnici; kakor bi se bilo vse v tla vdrlo.

„O ti gora, o ti gora, nisi nora, ampak ta je nor, ki gre gor!“

Zdaj sem se moral sprijazniti z mislijo, ki me je od začetka plašila: prenočiti pod milim nebom. Zasopel in utrujen sem zopet švedral navzdol. Da bi bil varen pred vetrom, sem poiskal zavetje: gost grm s košato smreko na sredi. Zavalim se v sredo, zavijem v pelerino, nahrbtnik pa pod glavo. V dolini so žarele lučke, tam v smrečju pa sem začul nov glas, moški glas planšarja, ki je iskal med drevjem zaostalo živino.

Poloti se me želja, da bi šel do njega.

„Piš me v uh! Nocoj ne grem nikamor več!“

Težke vejice so se zaprle . . .

* * *

Kake tri ure sem sladko spal. Prebudivši se vsled mraza, me je pozdravljala planinska godba! Milijoni zvezdic so blesteli nad mojim ležiščem, luna je kakor kraljica šetala med njimi in se mi smejala z jasnega neba, kakor bi me hotela vabiti iz mrzlega brloga: pojdi, pojdi dalje!

Kaj? Da bi šel dalje? Naprej? Nisem pomišljal, dvignil sem se. Mraz me je tresel, brada je šklefedrala, kolena so klecala. Zaspano, nerodno sem stopil iz grma; opotekaje sem šel navzgor, da bi v jasni mesečini poiskal pravo pot, ki sem jo izgubil prejšnji večer. K sreči sem jo našel, zato sem jo takoj nadaljeval, počasi in sigurno. Pač sem jo še večkrat vsled slabe markacije zgrešil in jo na dolgo in široko iskal, predenj sem jo zopet našel.

Solnce se je ravno prismejalo izza Kamniških planin, ko sem stopil na vrh prave Golice. Težave, skrbi, nadloge in neprijetnosti so bile pozabljene v hipu.

En sam pogled v krasno in jasno, od zlatih solčnih žarkov obogateno naravo me je razveselil, poživil, okreпил, navdušil.

Kako bi ne bil vriskal, ko sem se napajal krasote naše lepe domovine, kako bi ne bil peval po gorskem slemenu, ko sem se oziral po gorenjski skalnati strani, kako bi se ne bil veselil, ko sem stal v razgleda bogatem raju naših planin!

Tam na vzhodu so v solncu žarele Kamniške planine, na severu, tam doli na vzhodu Golice, se je razprostirala Rožna dolina v vsej svoji lepoti in krasoti.

Občudoval sem orjaka velikana, kakor biser čisti Triglav in njegove skalnate brate na okrog. Samozavestno sem motril razdaljo, ki sem jo prehodil, razdaljo od njegovega sneženega vrha do kočice na zeleni Golici.

S sladko zavestjo sem gledal na soseda Petelina in se smejal prestanim težavam, ki mi jih je dala okusiti na njem mladostna neizkušnost.

PODKRINSKI:

RAZOČARANJE.

Jesen je kraljevala v deželi z vso svojo otožnostjo, ko se je vračal iz tujine Jazbarjev Jernej, ki je prebil dve tretjini svojega življenja na tujih tleh, tam daleč za visokimi gorami. Živel je na tujem, a pozabil ni domovine. Zato se je vrnil, da vidi še enkrat oni krasni košček zemlje, kjer mu je tekla zibelka, ono zemljo, v kateri počivajo njegovi predniki.

Zahrepenel je po domovini, katere ni videl petdeset let.

„Še par let, potem bom šel, da se poslovim od nje, iz katere me je pregnala kruta usoda v daljni svet.“ Tako si je govoril Jernej, kadar se ga je polastilo ono čudno hrepenenje, ki se nenadoma prikrađa v srce. A to hrepenenje ga je naposled premagalo, nič več ni mogel živeti in napotil se je proti domovini. Že je zagledal domače griče, raz katerih so ga pozdravljale bele cerkvice, dospel je do polja, na katerem je delalo sto pridnih rok, da spravijo v kleti sadove svojega celoletnega truda. Odkril se je in s solzami v očeh je zrl na majhno vasico, ki se je belila med zelenimi stoletnimi lipami.

Prišel je do prve hišice, ki je stala ob cesti sredi cvetovega vrta. Bila mu je dobro znana ta hišica, saj je kot mladenič mnogokrat zahajal tu sem v vas k svojemu prijatelju Marku.

Stopil je v vežo. Vse predrugačeno.

Prišla mu je nasproti deklica. „Kako ti je ime in čigava hči si?“ je vprašal Jernej deklico.

„Marica mi je ime in moj oče so bili Marko.“

„Marko je tvoj oče! A kje je Marko? — pokliči očeta, dobra deklica, povej mu, da se je vrnil njegov prijatelj Jernej.“

„Nimamo več očeta, stari mož. Že tri mesece počivajo na pokopališču pri sv. Vidu,“ mu je odgovorila deklica.

„Toraj je umrl,“ je zamrmral Jernej. Poslovil se je in odšel v vas. To je bila prva kaplja otožnosti, ki je kanila v čašo veselja, da je umrl najboljši prijatelj iz prve mladosti. Oziral se je na desno in levo, povsod so ga pozdravljali znani kraji, kjer se je igral kot otrok, pasel živinico in pozneje obdeloval polje svojega očeta. Vsaka ped zemlje mu je budila spomine na nedanjost.

Srečaval je ljudi, mlade in stare, jih prijazno pozdravljaj in ogovarjal. A vsak mu je odgovoril kakor tujcu, ki ga je samo slučaj zanesel v ono vas. Težko je bilo Jerneju, ker je doživel tak sprejem na domačih tleh. Kakor tujec se je vrnil v rodno vas.

„Doma me bodo spoznali,“ se je tolažil Jernej. Spoznal me bo brat, spoznala sestra. Saj ni mogoče, da bi pozabili name.“

Že je zagledal domačo streho. Oko se mu je orosilo. Hitel je, da čim preje stopi v hišo, da ga objame oni sveti mir, ki vlada samo pod rodnim krovom. Razoglav je stopil v hišo. Prišli so iz sobe ljudje, ki so začudeno gledali sivolasega in izmučnega starčka.

„Kdo ste, stari mož, kaj hočete pri nas?“ so ga vprašali.

Tudi Jernej se je z začudenjem obrnil proti njim, v njegovem pogledu je bilo brati očitaneje, češ, čemu me izprašujete vse to in odkod imate pravico tako govoriti z menoj pod rojstno streho?

„Ali ne poznate vašega Jerneja, ki se je vrnil iz tujine?“ jih je vprašal z očitajočim glasom. Takoj pa se je spomnil, da ga ni bilo pol stoletja doma, da je vendar mogoče, da ga ne poznajo.

„Mi ne poznamo nobenega Jerneja, ki bi bil šel v tujino,“ so mu odgovorili navzoči.

„Jaz sem Jernej, vaš stric. A kje je moj brat Jože?“

„Jaz sem gospodar te hiše,“ se je oglasil sključen možiček izza mize, „toda jaz nimam nobenega brata Jerneja. Vi ste se gotovo zmotili in ste zamenjali hiše.“

Ne, nisem se zmotil. Saj je to Jazbarjeva hiša?“

„A vi ste Jazbarjevi? Ta hiša je bila sicer Jazbarjeva, pa sem jo na javni dražbi kupil jaz,“ se je zopet oglasil stari mož.

„Kje je moj brat, kam ste ga zapodili?“

„Vaš brat počiva že leta pod hladno rušo, kamor ga je spravila žalost, ker so mu prodali dom.“

Jernej je zaplakal nad bratovo nesrečo, vzel v roke popotno palico in odšel iz hiše.

„Ah, da sem moral doživeti ta trenutek, da sem stopil kot tujec v rojstno hišo! Zakaj nisem ostal v tujini, da bi umrl s sladkim hrepenenjem po domovini? Sedaj bo zamrlo v duši tudi to hrepenenje, ker vidim, da je tudi nad rojstno hišo razprostrla nesreča svoja črna krila.

Tako je zdihoval nesrečni mož, kateremu se je velika radost ob vrnitvi v domovino izpremenila v globoko žalost. Čutil se je silno nesrečnega, ker je bil tujec na rodnih tleh, od nikogar poznan, nihče ga ni pogrešal. Sključen, kakor bi nosil ogromno butaro na plečih, se je odpravil iz vasi, v kateri ni imel ničesar več iskati, in krenil proti vaškemu pokopališču.

Grobovi so bili poraščeni z raznobarvanimi jesenskimi cvetkami. „Blagor vam, ki počivate v hladni zemlji!“ je šepetal Jernej. „Da bi bil umrl tudi jaz poprej, bi mi bilo prihranjenih mnogo bolesti . . .“

Pogledal je še enkrat nazaj v rojstno vas, katero so kmalu zakrili visoki jagnjeti in košate lipe njegovim očem, potem pa je počasi stopal z žalostno dušo, v kateri je ostalo hrepenenje po vsevečnem miru, v tujino, odkoder je prišel.

B.:

ŽALOSTEN VEČER.

Sedela je pri svoji mizici, glava ji je klonila na prsi in krčevito ihtenje ji je stresalo telo. Duša ji je ječala pod težkim bremenom. Ni je bilo solze v njeno oko in vendar bi ji bila dela tako dobro. Toda zaman; srce se ji je krčilo in bala se je, da obnemore.

Sveča je plapolala na mizi, pred njo so ležali odrti zvezki, knjige — a ona se ni menila za delo. Kako tudi?

Tiho je bilo v sobici, čulo se je le enakomerno dihanje njenega malega bratca, ki je ležal v njeni postelji zakopan do vratu v odejo. Še so se mu poznali sledovi solza na licih, toda usteca so mu bila na smeh. Kdo ve, o čem je sanjal? O zlatih gradovih, o zakletih kraljičnah?

Pred dobre pol ure pa je razsajal vihar v teh mirnih prostorih, krik in vik se je razlegal po sobah. Bil je zopet eden izmed onih strašnih dni, pred katerimi je trepetala in katerih se je bala, saj so ji vedno vzeli vso zmožnost do dela, ki ji ga je nalagal njen poklic.

Oče je bil šel zgodaj v posteljo; prižgala mu je luč in prinesla časopise. Rekel je:

„Pojdi v kuhinjo in poglej, če je še kaj kave zame in mi jo prinesi.“

Pil je mnogokrat še po večerji malo kave. Dana se je obrnila in hotela skozi prvo sobo v kuhinjo; toda naenkrat ji je mati zastavila pot in rekla osorno:

„Nikamor mi ne pojdeš! Ali sem jaz še na svetu, ali ne? Ali mislite, da me bodete živo pokopali? Saj vem, kaj hočeš. Da bi prišle tiste tvoje sestre gospodinjit k nam namesto mene. Tiste copernice, toda nikoli, da veš, nikoli, dokler sem jaz tukaj. In ti,“ obrnila se je k Dani, „imaš tudi njegove sestre bolj v časti kakor svojo mater. Ali sem jaz sploh tvoja mati ali ne?“

Dana je stala ob vratih bleda kakor smrt; toda v srcu jo je zaskelilo: „Mati?“

Okrog nje se je razširjal duh po zavžiti pijači in Danu je streslo do mozga.

„Pusti me po kavo in miruj, lepo te prosim!“

„Nikamor ne pojdeš, prav nikamor. Če meni ne zna reči za kavo, pa je ne bo dobil nikoli. In tiste njegove sestre in ti si jim popolnoma podobna, njegovim kmetiškim sestram, fuji!“

Oče, ki je bil skočil pokonci, je kakor onemogel padel vznak nazaj na posteljo in bolešno zaječal.

Že zopet! Bilo je prehudo vse to, kar je moral trpeti in njegovi živci so bili skrajno razdraženi

„Dana, pojdi v svojo sobo in zapri oboja vrata.“

„O seveda, le lepo ji govori in mene naj vun zapre! Saj bom šla, pa takrat, kadar bom sama hotela. Dana pa me ne bo vun zapirala. Le potuho ji dajaj, boš že videl, kaj boš zredil. Še vprašaš je nikdar ne, kam gre in kod hodi. Bo že kaj iztaknila in to bi vama obema privoščila!“

Okamenela je stala Dana in strmela v skaženi materin obraz. Sama sebi ni verjela; to, to more govoriti mati svoji hčeri? Ali je to mogoče? Divji je planil oče pokonci:

„Ali mi boš pustila otroka v miru s svojim peklenskim jezikom?“

Dana se je vrgla med njiju, sicer bi jo bil pobil kakor psa.

Vsa trepetajoča je šepnila očetu:

„Lepo te prosim, pojdi z doma, kamor hočeš; tebi bo bolje in nam bo dala mir.“

Ves se je tresel, ko je iskal površnik in klobuk. Vsa besna se je zagnala žena vanj in mu hotela na vsak način vzeti klobuk. Otresel se je je kakor strupenega gada in odšel opotekajočih korakov v noč.

„Seveda sedaj je pa šel. Še ti pojdi, še ti!“ kričala je še nekaj časa, Dana pa je stala ob oknu in strmela v zvezde. Iz Danine sobe se je začulo nekaj kakor prитайeno ihtenje. Mati je skočila pokonci in divjala tja. Najmlajši, osemletni Danin bratec je sedel v svoji posteljici in tiščal obrazek v roki.

„Kaj pa jokaš? Dana in oče sta žleht; kajne, ti si pa moj!“

„Pusti me,“ in porinil jo je proč od sebe.

„To je tudi tvoje delo, Dana. Sedaj me že najmlajši ne mara. O, saj vas bo kaznoval vse Bog in jaz upam, da to doživim!“

V Dani je vpilo srce: „Ne kaznuj je, Bog, saj ne ve, kaj govori. Samo miru te prosim, dobri Bog, samo miru, sicer oma-

gam.“ Besede pa ni bilo iz njenih ust; kdo bi se prepiral z zverjo? Saj to ni mati!

„Pa sami bodite, kar sami. Še klicali me bote, pa me ne bo!“

Z vso silo je zaloputnila vrata za seboj. Dana je odšla v svojo sobo in zdelo se ji je, da se pogreza svet okrog nje.

Kakor omotena se je zapotekla k Vladkovi posteljici in se vsedla nanjo. Oklenil se je je okrog vratu, rahlo pritisnil svoj solzni obrazek k njenim lasem in ihtech rekel: „Moja Dana!“

„Zelo si žalostna, Dana?“

Zbrala je vso moč in se nasmejala:

„Ne, čemu bi bila?“

„Res nisi?“

„Res ne!“

Moja Dana!“

Prenehal je ihteti, potolažen je bil skoraj.

„Lepo te prosim, nesi me v svojo posteljo, tu bom tako sam!“ —

Prijela ga je in ga odnesla v svojo posteljo. Sklonila se je k njemu in zopet se je je oklenilo dvoje šibkih rok.

Pričela mu je pripovedovati povest o sedmih gradovih in o sedmih kraljičnah. Počasi sta mu omahnili rokci, še enkrat je rekel kakor sam zase: „Ni žalostna Dana, ni!“ in se nasmehnil. Spal je in ni slišal več povesti.

Dana pa je sedla k mizi in težko ji je bilo. Dobro je Vladku. Zaspil in pozabi. Kdaj pa pozabi ona?

Kje hodi oče? Kdo ve? In delo dolžnosti kliče, Dana pa je izmučena. Sveča plapola na mizi, zvezki in knjige leže odprte.

Glava kloni Dani na mizo, roke si je bila položila pod njo, sen ji je zatislil oči. Sveča pa plapola in riše čudne sence po stenah . . .

● ● ●
Med umetnikoma.

„Zdaj pa hočem nekaj storiti, kar bi vznemirilo vse ljudstvo, samo ne vem prav, ali naj napišem novo moderno dramo, ali naj se pustim obriti.“

● ● ●
Prav jo je pogodil.

„Zakaj pa, ljubi sosed, tako slabo pitate svoja psa? Saj sta le kost in koža?“

„A to ima svoj pomen! Dokler sem imel debela psa, vselej mi ju je nekdo ukradel.“

ZA GOSPODARJE IN GOSPODINJE

Večkrat je treba popraviti kakšen plot pred hišo, kegljišče, kakšno utico na vrtu, pa grdo izgleda, da so deske tako pisane, nekaj novih lepih, druge stare, rjave. V takem slučaju je najboljšje plot ali steno pobarvati. Z oljnato bojo bi prišlo to predrago, ker so deske navadno le surovo rezane in ne pooblane, pa barvo zelo upijajo. Pod imenom „švedska ali ruska boja“ se rabi za take svrhe barvilo, ki izvrstno pokriva, dobro čuva les ali steno pred vremenskimi nezgodami in ne stoji mnogo. Vsak si ga lahko pripravi sam. Pol kilograma vitrijola kuhaj v mehki vodi, dokler se popolnoma ne razpusti. Potem ukuhaj notri dva kilograma ržene moke, da izgleda, kakor močnik ter primešaj še poldrugo kilo lanenega olja ali pa lanenega firneža, v katerem si poprej na ognju oprezno raztopil eno kilo kolofonija. Vse to je treba dobro skupaj prekuhati in premešati. Tej tvarini prideni v vroči vodi razpuščenega okra, če hočeš dobiti lepo leseno barvo. Če hočeš zeleno bojo deni notri zelene zemlje, če hočeš rdečo po žganega okra ali bolusa. Če so barve pretemne primešaj krede ali pogašenega vapna, če so ti presvetle pa frankfurtskega črnila. Mineralne boje za to stvar niso. Če ti je tvarina pregosta, primešaj malo kropa. Barvati moraš enakomerno, ne tu predebelo, tam pretenko; barvo večkrat s kakšno lopatico dobro premešaj.

*

Stvari iz gumije, n. pr. cevi za polivanje vrta itd. se ne smejo shranjevati v mrzlih prostorih, ker postanejo trde in se razpokajo. Tudi plašče iz gumije, ki se rabijo za dež, se ne sme puščati po zimi v nezakurjenih sobah. Če so se stvari že pokvarile in otrdile, jih je treba namazati s salmijakom, potem postanejo zopet mehke.

*

Gospodinja naj nikar ne pozabi pobrati zdaj v jeseni semena lepših cvetlic v vrtu, da ne bo spomladi kupovanja brez potrebe. Tudi korenine od odcvetelih begonij je treba kmalu izkopati iz zemlje, da ne segnijejo in jih spraviti v žaganju ali v suhem pesku v hladni, toda ne premrzli sobi. — Angrešt, ribiz in maline na vrtu z dobro preperelim gnojem pognojimo in sicer tako, da okoli naokoli izkopamo v zemlji jarek, ga napolnimo z gnojem in pokrijemo spet z zemljo. Listje moramo vse uničiti in sežgati, posebno od ribiza in angrešta, ker imajo tam gosenice, takozvani „harlekini“ najrajše svojo zalego. Angrešt in ribiz lahko pomnožimo na ta način, da odrezane vejice poševno zatikamo v zemljo. Vejice dobijo kmalu korenine in v par letih imamo v vrtu toliko ribiza in angrešta, kolikor nas je volja.

*

Gobe se ne smejo sušiti na solncu, kakor se to navadno dela. Solnce izvleče iz njih vso silo in jim vzame najboljši okus in aroma. Najboljše je napeljati gobe na niti in jih sušiti zunaj

kje v prepihu in v senci. Gobe so zelo zdrave in hranljive. Nakladajo se tudi v soli, ampak to je že bolj sitno delo in potrebuje mnogo pozornosti. Majhne, trde, popolnoma sveže in zdrave gobe razrežemo na tri, štiri koščke, položimo jih v steklenico na sol in debelo posolimo, potem zopet red gob, red soli natlačeno, dokler je prostora v steklenici. Po zimi se jemjejo ven in preperejo. Imajo okus, kakor sveže. S soljo solimo krompirjevo juho in prikuho, ki dobi od tega fin okus po gobah.

*

Poštirskani predpasniki izgledajo uglednejše in se dlje časa držijo. Predpasniki, sploh vse, kar se štirka, je treba pustiti, da se dobro posuši, potem še le se štirka s tenko, surovo štirko. Kadar se polikajo, so kakor novi. Sveže polikano perilo razloži po sebi, da se do kraja posuši in ohladi, potem še le ga spravi v omaro. Če ga spravljaš še vlažnega, bo dobilo grde rjave in plesnive madeže.

*

Suhi ljudje, ki bi bili radi malo debelejši, naj petkrat na dan jedo: zjutraj, dopoldne, opoldne, popoldne in zvečer. Naj malo hodijo in se, če je mogoče, ogibljejo telesnih naporov. Zvečer, predno ležejo v posteljo, naj popijejo še skudelico mleka. Za take ljudi je sir, maslo, svinjsko meso, sploh mastne jedi, malo salate, nič kislega in poprenega, mnogo spanja, mirno in enolično življenje.

*

Krompir je treba izkopavati [popolnoma zrelega, drugače rad gnije, nima dobrega okusa in premalo redilne moči. Krompir je zrel pravzaprav še le takrat, kadar se bilke nad zemljo popolnoma posušijo. V nekterih krajih krmijo z zelenimi krompirjevimi bilkami živino. To je zelo nerazumno, ker tak krompir nikoli do kraja ne dozori in ne postane tako obilen in debel, kakor drugače. Krompir je treba izkopavati v suhem vremenu iz suhe zemlje. Tak krompir ne bo gnil v kletih in izdrži dolgo po zimi. Kleti se morajo dobro očistiti in nekoliko dni prezračiti, predno se spravi krompir v nje. Tudi pozneje naj bodo okna odprta; le v največji zimi naj se zapirajo, zračiti je treba vseeno. Krompir ne sesuj na tla, ampak zloži na prične, da pride zrak tudi od spodaj do njih.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Naročila, reklamacije, pritožbe, rešitve ugang i. t. d., naj se pošiljajo naravnost na Vydrovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na Žofko Kveder-Jelovšek v Zagrebu, Pantovčak 1b.

Vladimir. Pošljite mi takoj svoj naslov! — **Ivan.** Sprejemam le kratke črtice in članke, ki lahko izidejo v eni številki. — **Vekoslav.** Vaš „Souveur“ še ni za tiskarensko črnilo. — **Štefanovič.** Prav žal mi je, da Vaših pesmic ne morem natisniti. Imam polne miznice poetičnih izlivov nadebudnih mladih ljudi. — **Zmagoslav.** „Ob gozdišu“ ne bom natisnila. Sicer me pa prav veseli, da ste poslušali moj svet in se obrnili na drugo uredništvo ter našli tam toliko blagohotnosti. — **Draga.** Preskromno. — **Bojeslav.** „Sen“ se mi ne zdi posebno posrečen. — **J. N.** So to res Vaše stvari? Za začetnika so stvarce za čudo dobre. Le pesmi mi nič ne ugajajo. — **Milan.** Vaš „Siromak“ je še zelo nerodno pisan. Ampak, če ste res tako mladi, pošljite kaj „Zvončku“ ali „Vrtcu“, tam vam bodo obširnejše in temeljitje svetovali kako in kaj. — **Danilo.** Naivno. — **Ladi.** Loterije ni nič več. — **Riverain.** Hvala. Ne konvenirajo. Pošljite rajše kakšno kratko prozo. — **Ivan R.** Šolska naloga!

Julep — sadni sok.

Julep je pijača za abstinate. Julep nima v sebi špirta, zato ni opojen, vsebuje pa take nekvašene snovi, ki ga napravljajo vrednejšega kakor vino, v katerem se je droždje izpremenilo v špirit. V istini pa ni razlike med vinom in Julepom, posebno med vinskim Julepom. Razloček je le ta, da je vino kvašeno, Julep pa ni. Sok pa je istega izvora: iz grozdja.

Kdor pije rad vino, potem nanj vpliva navadno le vinski špirit, ki ga draži in spravlja „v rožice,“ ali na drugi strani mu škoduje. Sedanje ljudstvo smatra abstinencijo kot človeško krepost in popolnost, a tukaj smo stvar zavozili, ako ne ponudimo ljudstvu namesto alkoholne pijače kako primerno nadomestilo. Nekvašeni, nekipnjeni sok pa je najboljše nadomestilo, o tem ni treba dvomiti. Piva brez alkohola dosihmal nimamo, a vino brez alkohola že imamo, in to je ravno Julep v idealnem smislu. Sadje, posebno jabolka, so vendar zdrava jed, gotovo je tudi sok iz takega sadja zdrav in osvežujoč. Ali nam zamorete to našo trditev ovreči? Ali ste že kedaj čitali, da sadje škoduje človeškemu zdravju? Pač pa se lahko govori o škodljivih posledicah in vplivih vina in piva.

Razsoden, inteligenten človek prevdarja, primerjava, pripušča dokaze in protidokaze, ali vse to ne vznemirja priprostega, navadnega človeka, ki se ne zmeni za napredke znanosti. Priprostega človeka v krčmi pri pijači nič ne vznemirja in ne razburja, dokler se ne pokažejo posledice. In te posledice so neznosne, zoprne. Ako ima denar, potem obiskuje toplice in razna zdravilišča, da se iznebi protina in drugih bolezni, ki si jih je navlekel s tem, da je rad pogledal steklenici na dno. A protina se vzlic toplicam ne iznebi, ker se popolnoma ne more odpovedati priljubljeni pijači. Če hoče popolnoma ozdraveti, mora se tudi popolnoma odpovedati opojnim, alkoholnim pijačam. Končno špirit in opojne pijače ne koristijo niti zdravemu človeku, pravljica, da je pivo „tekoči kruh,“ je — rekel bi — neumna in neizpričana. — Ako se zanimate za abstinencijo, potem okusite naše Julepe. To so soki iz naravnega sadja brez kakršnekoli primesi — to so soki, ki so izvrstni in zraven po ceni.

Ako iščete

vzrok sedanje druginje mesa, lahko se prepričate, da pomanjkanje mesa popolnoma nadomešča

Vydrov pridatek za juho.

Nekaj priznanj in pohvalnih dopisov za Vydrovo žitno kavo.

Dolhar Pavel, Rieka, Via dell'Industria št. 100: Prosim pošljite mi kmalu Vydrovko, ker ne moremo brez nje biti.

Fischer Ivan, Rečica v Savinski dolini, Trnovec 4: Prosim pošljite mi zopet 2 vrečici Vaše dobre žitne kave, ker brez nje ne moremo biti ne en dan.

Gojgošek Blaž, kmet, Dražence, pošta Ptuj: Prosim 5 kg Vaše izborne žitne kave.

Gorup Josip, gostilna, Vel. Bloke 1 Novavas pri Rakeku: Lepa hvala za poslano kavo, nam zelo ugaja.

Jezovšek Ana, kmetica, Vrhe št. 4 Štore: Vaši izdelki so vse hvale vredni, posebno pa kava, brez nje pač ne moremo biti.

Korošec Martin, kmet, Drgonjvas, pošta Cirkovce: Pošljite mi zopet eno vrečico Vydrovke, te dobre žitne kave.

Kuhar Beti, Možica pri Prevaljah: Prosim pošljite mi hitro zopet 5 kg Vydrove žitne kave, ker nam je že pošla in smo prav težko brez nje.

Legat Karolina, soproga c. kr. orož. stražmojstra, Smednik: Pripomniti moram, da Vaša „Vydrovka“ meni in vsej mojej družini kakor vsakemu tukajšnemu naročniku prav zelo ugaja, katero bodem tudi za naprej vsakemu toplo priporočala.

Mašera Franc, c. kr. profesor v Gorici, Via Gozzi 4: Prosim pošljite mi Vaše izborne Vydrove žitne kave 5 kg.

Martinčič Dominik, Dolina, pošta Sv. Peter na Krasu: Ker se mi Vaša žitna kava zelo dopade, jo sedaj zopet naročim.

Megušar Jakob, posestnik, Selce n/Škofjokolko: Ker ne morem biti brez Vaše izvrstne žitne kave, prosim, da mi je zopet pošljete 1 vrečico.

Morino Anton, učitelj, Brje, Rihenberg: Izvolite mi poslati 5 kg Vaše dobre žitne kave.

Mohorič Ivan, čuvaj drž. žel., Volčjadraga, p. Renče: Prosim pošljite mi zopet 5 kg Vaše dobre žitne kave.

Okorn Andrej, c. kr. sodni kancelist, Podgrad-Istra: Ker smo se tako privadili Vaše žitne kave, da je ne moremo pogrešati, prosimo, da nam iste takoj pošljete zopet 5 kg.

Onđlovic Ivan, gostilničar, Zapuže 83 pri Ajdovščini: Prosim blagovolite mi poslati še eno vrečico žitne kave, sem ž njo jako zadovoljen.

Oraš Ana, šivilja, Grabštanj: Pošljite zopet 5 kg žitne kave, privadili smo se je tako, da ne moremo biti več brez nje.

Papež Ivan, mizar, Skorno, Rečica: Z Vašo žitno kavo sem popolnoma zadovoljen, kadar to porabim, bom zopet pri Vas naročil.

Pungarnig Luka, čevljar, Možica, Koroško: Prosim pošljite mi nemudoma Vaše Vydrove kave, ker ne moremo biti brez nje.

Rauch Janez, posestnik, Dobnidol 11, p. Toplice: „Vydrovka“ nam že pohaja, težko bi bili brez nje, toraj prosimo, pošljite nam je zopet 5 kg.

Sedek Mohor, krojaški mojster, Cerkno, Primorsko: Prosim pošljite mi zopet Vaše dobre žitne kave.

Skrk Josipina, gostilničarka, Trnovica pri Nabrežini: Prosim pošljite mi Vaše dobre žitne kave in se obenem zahvaljujem za dobro postrežbo z Vydrovko. — Gospa Matilda Kante je tudi jako zadovoljna z Vašo pošiljativo žitne kave in bo zopet kmalu naročila.

Tomazin Anton, železniški čuvaj, Podbrdo ob Bači: Zadnje pošiljko Vaše žitne kave sem danes prejel, je izborne kakovosti, da je to resnica, spričuje pač najbolj to, da i jaz kakor drugi, kdorkoli si jo enkrat naroči, ostane Vaš stalni odjemalec. Jaz sploh niti eden dan brez nje biti ne morem — v nobeni družini bi je ne smelo manjkati.

Vadnjav Marija, kmetica, Hriže, pošta Tržič: Moja družina ne more biti brez Vaše izborne kave, zatoraj jo zopet pošljite.

Zavri Valentin, nadučitelj, Begunje pri Lescah: Blagovolite mi poslati zopet 5 kg Vaše mi tolikanj priljubljene žitne kave.

Vsebinska: IVO KOS: Kaj je dal ti svet? — Dr. FR. SOUKUP: Življenje delavcev v Ameriki. — FERDO D.: Prijatelj. — RADIVOJ REHAR: Moj čoln. — IVO TROŠT: Ob svitu nove dobe. — SLAVKO TABORSKI: Nedožna pravda. — TONEJ SELJAN: Scena. — Dr. IVO ČESNIK: Trije večeri. — FRANJO NEUBAUER: Pianissimo. — IVAN STUKELJ: Goljfiiva Kača. — IVO KOS: Slovo. — VLADIMIR: Pot na Golico. — PODKRINSKI: Razočaranje. — B.: Žalosten večer.

BUHTIN

je izborno sredstvo, s katerim pecivo zadobi lepi duh in fini okus.

1/4 kg stekl. zadošča za 50 kg moke in stane K 1.—.

JUHINI PRIDATKI

se rabijo za to, da postane juha močnejša ter zadobi izvrstni okus po govedini.

Stekl. 1/4 kg K 1.60.

GORČICA

izvrstna k mesu in klobasicam, francoska mleta in kremška zrnata.

1/2 kg. stekl. vsake K 1.—.

Šumeči bonboni

„Ambo“ ali „s sidrom“ ter osvežujoči bonbon „Bene“ izgotavljamo tudi po zimi. Lahko bi kdo mislil, da jih v zimskem času ni mogoče kupiti. Res, da ni sezona, ljudje niso toli žejni kakor poleti, a vzlic temu je veliko cenj. odjemalcev, ki si bonbonov želé celo leto. „Ambo“ 40 kom. K 2.—, „s sidrom“ 50 kom. K 2.— in „Bene“ 25 kom. K 1.—. Blagovolite si zraven navadnega naročila naročiti tudi eno vrsto omenjenih bonbonov.

Posijite na moj račun: (Blagovolite podčrtati naročene izdelke, da se izognemo pomotam.)

Kilogrami	Vrsta blaga	Cena		Skupaj	
		K	h	K	h
	„Uydrouke“ žitne kave	4	50		
	Otroške moke	2	40		
	Steklenico za 1 kg otroške moke	—	80		
	Juhinih konzerv, mešanih v posameznih porcijah	1	50		
	Juhinih konzerv: gobove, grahove, lečne, rezantne in riževe a 1/4 kg škatlja	1	50		
	Juhinega pridaika 1/4 kg steklen.	1	60		
	Oblatov maslenih škt. 50 kmđ.	2	—		
	„ „ „Desatin“ „ 40 „	2	—		
	„ „ „Dezert“ „ 50 „	3	—		
	Šumečih bonbonov „Ambo“ škt. 50 kmđ.	2	—		
	„ „ „Fimbo“ „ škt. 40 kmđ.	2	—		
	„ „ „s sidrom“ „ škt. 50 kmđ.	2	—		
	„ „ „Bene“ „ škt. 25 kmđ.	1	—		
	Buhtina, steklenica 1/4 kg	1	—		
	Malinovega grega steklenica	2	—		
	Gorčice franc. (mlete) 1/2 kg stekl.	1	—		
	„ kremž. (zrnate) „ „	1	—		
	„Julepa“				
	Skupaj . . .				

„Vydrovko“ pošiljamo popolnoma posebej in vedno franko. Ostale izdelke pošiljamo franko le, ako presega račun K 6.—. Injery“ pošiljamo le no železnici vedno nefrankovano.

Izvitite uporabiti za naročanje.

Cenik:

Vydrova žitna kava poslana posebej v plat- nenih vrečkah, poštnine prosta 5 kg. K	4-50
Otroška moka v zavitkih 1 kg. v	2-40
Juhine konzerve (grahova, gobova, lečna, riževa in rezančna) v škatlji s 25 por- cijami	1-50
Juhin prídadek, stekl. 1/4 kg.	1-60
Šumeči bonboni »Ambo« ali »s sidrom« 50 kmd.	2-—
Sadni bonbon »Bene«, 25 kmd.	1-—
Malinovi grog	2-—
Oblati »Desert delikat« zavitek s 50 komadi	3-—
Oblati »Desiti«, zavitek s 40 kmd.	2-—
Masleni oblati, zavitek s 25 kmd.	2-—
»Buhtin« v 1/4 kilogr. stekleničah	1-—
Gorčica po franc. in kremžkem načinu po 1/2 kg. po	1-—
»Julep«, jabolčni 1/2 l. steklenica	-40
višnjevi in vinski.	-60

Pošiljatev v znesku K 6- (izvzmeši »Vydrovke«
in Julepa) pošiljamo franko.

Vydrova továrna hranil, Praga VIII.

Izdaja in za uredništvo odgovarja založnik F. Vydra, Praga VIII. — Tiska B. Holinka, Praga VIII.

Ta list se ne
more pošiljati
kot tiskovina.
Blagovolite
prilepiti vedno
znakmo za
5 vinarjev.

Naročnik:

Ime:

Stan:

Kraj:

Pošta:

Železniška postaja:

Datum:

Naznanilo:

Vydrova továrna hranil

Praga VIII.
(poštní urad Praga 22)